

POLITIČKE STRANKE O USTAVNO-PRAVNOM
POLOŽAJU VOJVODINE

OD PRAVE MERE DO SIMULIRANJA

Analiza Nezavisnog društva novinara Vojvodine i stavovi političkih
stranaka o ustavno-pravnom položaju AP Vojvodine

IZDAVAČ:

Nezavisno društvo novinara Vojvodine

Zmaj Jovina 3/I

Novi Sad

www.ndnv.org

ZA IZDAVAČA:

Dinko Gruhonjić

UREDNIK:

Nedim Sejdinović

PRELOM:

Duško Medić

ŠTAMPA:

Stojkov, Novi Sad

TIRAŽ:

300

ISBN 978-86-88303-08-8

**POLITIČKE STRANKE O USTAVNO-PRAVNOM
POLOŽAJU VOJVODINE**

OD PRAVE MERE DO SIMULIRANJA

**Analiza Nezavisnog društva novinara Vojvodine i stavovi političkih
stranaka o ustavno-pravnom položaju AP Vojvodine**

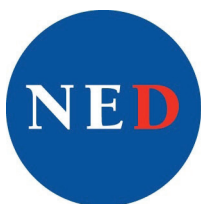
Žužana Serenčeš
Branka Dragović Savić

Novi Sad, 2014.

O PROJEKTU:

Analiza stavova političkih partija o o ustavno-pravnom položaju AP Vojvodine, uz anketu, odnosno odgovore stranaka na pitanja o ovim temama, nastali su u okviru realizacije projekta “Debata o decentralizaciji” koji Nezavisno društvo novinara Vojvodine sprovodi uz podršku američke fondacije NED.

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

SADRŽAJ

UVODNA BELEŠKA.....	7
---------------------	---

POLITIČKE STRANKE O USTAVNO-PRAVNOM POLOŽAJU VOJVODINE

POLITIČKI KONTEKST	11
REZULTATI PRETHODNOG ISTRAŽIVANJA.....	14
SUMMARUM: OD PRAVE MERE – DO SIMULIRANJA	15
ODNOS STRANAKA PREMA VAŽEĆEM USTAVU.....	18
„EKONOMSKA AUTONOMIJA” ILI MAGIČNIH 7 ODSTO.....	22
KAŠNJENJE ZAKONA O FINANSIRANJU VOJVODINE	25
REGIONALIZACIJA, VOJVODINA, USTAV I EVROPSKE INTEGRACIJE	27
STAVOVI STRANAKA O REŠENJU VOJVOĐANSKOG PROBLEMA.....	30
STAVOVI O „VOJVOĐANSKOM SEPARATIZMU”	32

ODGOVORI POLITIČKIH STRANAKA

DEMOKRATSKA STRANKA.....	37
DEMOKRATSKA STRANKA SRBIJE	41
LIBERALNO DEMOKRATSKA PARTIJA.....	44
LIGA SOCIJALDEMOKRATA VOJVODINE	47
SAVEZ VOJVOĐANSKIH MAĐARA.....	51
SOCIJALISTIČKA PARTIJA SRBIJE	57
VOJVOĐANSKA PARTIJA.....	63

UVODNA BELEŠKA

Smatrajući da je ustavno-pravni položaj Vojvodine jedno od najznačajnijih političkih pitanja Srbije a da istovremeno, bar do sada, nije bio predmet relevantne i otvorene debate, Nezavisno društvo novinara Vojvodine krajem decembra 2013. godine uputilo je otvorena pitanja relevantnim političkim strankama sa ciljem da se one konkretno i što preciznije odrede prema statusu autonomne pokrajine. Anketa je koncipirana na takav način da se u što većoj meri izbegne mogućnost „sibilinskog govora” koji je veoma čest u našem političkom životu kada se govori o „škakljivim” temama. A u zemlji u kojima se javne, nepopulističke debate uglavnom izbegavaju, mnoga pitanja su „škakljiva”. Koliko smo uspeali u nameri da izbegnemo namernu „nemuštost”, procenićete sami.

U trenutku kada su pitanja, zvanično, upućena političkim partijama, vanredni parlamentarni izbori još nisu bili raspisani, ali su se svakako mogli naslutiti. S obzirom na to da je u trenutku nastajanja ovog teksta aktuelna kampanja za republičke izbore (održavaju se 16. marta), kao i s obzirom na činjenicu da su neki od odgovora političkih stranaka stizali posle početka kampanje, ova akcija/anketa NDNV-a dobila je izbornu dimenziju iako joj to od početka nije bio cilj. Verujemo da će ova brošura i, već u pojedinim medijima obelodanjeni, partijski odgovori ponuditi informacije koje će građanima Vojvodine i cele Srbije pomoći u odluci kome će dati svoj glas.

Nažalost, nisu sve stranke ponudile odgovore na pitanja. Neke su jednostavno odbile da odgovore na njih poput Srpske napredne stranke i Srpske radikalne stranke. Neke su pružale uveravanja da će njihovi stavovi o Vojvodini stići do nas, ali se to do danas nije desilo: u pitanju su Ujedinjeni regioni Srbije i Nova stranka. Anketa je prosleđena na adrese 11 političkih partija (Srpska napredna stranka, Demokratska stranka, Socijalistička partija Srbije, Demokratska stranka Srbije, Liberalno-demokratska partija, Liga socijaldemokarata Vojvodine, Ujedinjeni regioni Srbije, Savez vojvođanskih Mađara, Srpska radikalna stranka, Nova stranka, Vojvođanska partija), a odgovora je stiglo – sedam! Odabir političkih stranaka bio je uslovljen, sa jedne strane, željom da se svi relevantni politički faktori izjasne o ovom, kako smo smatrali, važnom političkom pitanju, a sa druge strane – da se stavovima pokrije praktično ceo spektar određenja prema vojvođanskoj autonomiji: od onih koji podrazumevaju da se Vojvodina kao autonomija praktično ukine do onih koji smatraju da je jedino rešenje za građanke i građane Vojvodine – status republike u federalizovanoj državi.

Žao nam je što čitaocima nismo uspeli da priuštimo stavove trenutno „najjače” političke stranke u zemlji, Srpske napredne stranke. SNS je odbio da učestvuje u anketi uz tvrdnju da Vojvodina nije „prioritetno pitanje u kampanji”, iako smo prethodno dobijali uveravanja od pojedinih funkcionera da ćemo dobiti odgovore. Stav partije iz koje se izrodio SNS, Srpske radikalne stranke, unekoliko je jasniji. Oni su smatrali da su odgovori bespredmetni jer je njihov odnos prema vojvođanskoj autonomiji jasan: oni se verovatno još uvek zalažu za njeno ukidanje.

Postoji, nažalost, jasan kontinuitet u odnosu pojedinih političkih stranaka prema pitanju Vojvodine. On je sličan stavovima prema ukupnoj teritorijalnoj organizaciji zemlje, to jest regionalizaciji i decentralizaciji. Sa jedne strane, akteri deklarativno naglašavaju važnost ovih pitanja, ali kada su u prilici da nešto konkretno urade na tom planu uglavnom nedostaje tzv. političke volje i konkretnih poteza proisteklih iz nje. Može se primetiti i to da pojedine stranke šalju drastično različite poruke o ovim pitanjima u zavisnosti od toga kome se obraćaju, celokupnoj ili regionalnim i lokalnim javnostima.

Sa druge strane, postoji i razlika između odnosa političkih stranaka prema Vojvodini i decentralizaciji. Zaista su retke stranke koje deklarativno ne prepoznaju značaj decentralizacije, ali zato postoje partije koje bi vrlo rado poništile čak i simboličnu vojvođansku autonomiju, pritom se naslanjajući na brojnu nacionalističku intelektualnu i kulturnu tzv. elitu. Politika Srpske radikalne stranke prema Vojvodini dugo je već poznata. Međutim, nejasno je zašto Srpska napredna stranka odbija da se izjasni otvoreno prema ovom pitanju, pogotovo ako uzmemo u obzir da je ustavno-pravni položaj Vojvodine aktuelno pitanje, u svetlu rešavanja posledica odluka Ustavnog suda Srbije o neustavnosti delova najpre Zakona o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine, a potom i Statuta pokrajine. Možda možemo da pretpostavimo da ova relativno mlada stranka, koja je imala turbulentne promene kursa od nastanka do danas, nema jasan stav prema ovom pitanju. Ta naša pretpostavka je proizašla delom i iz rezultata prethodnog, sličnog istraživanja Nezavisnog društva novinara Vojvodine, koje je „propitivalo” stranke o njihovom pogledu na decentralizaciju i regionalizaciju Srbije. Tada smo postavili i jedno načelno pitanje o položaju AP Vojvodine, a SNS je odgovorio „lapidarno”, jednom rečenicom: „Ustavom Republike Srbije utvrđena je mera autonomije prihvatljiva za Srpsku naprednu stranku”. Naš stav je da upravo spomenute odluke Ustavnog suda Srbije i konfuzija koju su one donele, govore da Ustav Srbije ni formalno nije razrešio ovo pitanje, te da se autonomija Vojvodine može arbitrarno tumačiti u odnosu na postavku političkih snaga u republičkoj vlasti.

Već smo spomenuli to da se pojedine političke stranke prema pitanju Vojvodine različito izjašnjavaju u odnosu na to kojoj javnosti se obraćaju. Nije to međutim samo pitanje političke nedoslednosti i procene gde pojedini stavovi donose korist a gde štetu; pitanje je to i činjenice da unutar pojedinih stranaka postoje značajna razmimoilaženja u stavu prema Vojvodini, pogotovo recimo između „centrala” i vojvođanskih delova organizacije. Pravilo je da „oni iz Beograda” nemaju izražen ili nemaju nikakav senzibilitet prema Vojvodini, dok u vojvođanskim ograncima postoji unekoliko drugačiji

odnos, koji je ponekad prikriiven od javnosti a ponekad nije, ponekad pak iznenada ispliva u javnost. Zbog nedostatka javne i otvorene debate u društvu o ovom pitanju (ovde treba ponoviti da o mnogim važnim pitanjima ne postoji društveni dijalog), ne samo što građani ne znaju kakvi su odnosi političkih stranaka prema pojedinim važnim temama nego to ne zna ni samo članstvo tih partija, čak ni oni koji su imali prilku da čitaju program svoje stranke. Nadamo se da će ova brošura, odnosno akcija Nezavisnog društva novinara Vojvodine, bez obzira na činjenicu što ne sadrži stavove svih relevantnih partija, doprineti da odnosi stranaka o Vojvodini budu jasniji građanima, civilnom društvu, međunarodnim organizacijama, ali i samom stranačkom članstvu.

Spomenuli smo da smo tokom prošle godine prikupili i analizirali stavove stranaka o decentralizaciji i regionalizaciji. Publikacija koju držite u ruci, zajedno sa brošurom koju smo izdali prošle godine, „Decentralizacija i regionalizacija Srbije i položaj AP Vojvodine u stranačkom ogledalu: U vrhu prioriteta, uz privide”, jeste mali doprinos Nezavisnog društva novinara Vojvodine kritičkom otklonu od centralizma kao jednoj od najskupljih reči države Srbije i njenih građana.

Dugujemo zahvalnost američkoj fondaciji NED, koja dugo već prepoznaje značaj otvorene i konstruktivne debate i o ovim, toliko zamagljenim političkim temama u Srbiji.

Nedim Sejdinović

POLITIČKE STRANKE O USTAVNO-PRAVNOM POLOŽAJU VOJVODINE

POLITIČKI KONTEKST

Posle teškog mилошевићevskog nasleđa, „antibirokratske revolucije” i drastičnog ustavnog sužavanja vojvođanske autonomije s početka ratnih i turbulentnih devedesetih godina, verovalo se da će i rešavanje ustavno-pravnog položaja AP Vojvodine biti jedan od prioriteta novih vlasti posle političkih promena 5. oktobra 2000. godine, tim pre što su njen deo činile i stranke sa „autonomaškom platformom”. Umesto u javnosti najavljivanog Osnovnog zakona Vojvodine, 2002. godine usvojen je takozvani omnibus-zakon, kojim su pokrajini delimično vraćene nadležnosti koje su joj po Miloševićevom Ustavu pripadale, ali su joj potom raznim republičkim zakonima tokom devedesetih bile uskraćene. Ti zakoni su doveli do toga da je, kako ističu analitičari, krajem devedesetih vojvođanska autonomija bila tek – „prazna ljuštura”.

Ustav iz 2006. godine, koji je donet kroz politički kompromis najvećih i uz bojkot pojedinih manjih stranaka – svakako nije rešio pitanje vojvođanske autonomije. Sa tim se danas, manje-više, slažu skoro svi relevantni politički akteri, ali i najznačajniji deo stručne i nevladine javnosti, koji je i inače kritikovao važeći Ustav, što zbog njegove sadržine, što zbog dramatičnog odsustva javne rasprave prilikom njegovog usvajanja. Svemu tome treba pridodati i činjenicu da je dvodnevni ustavni referendum doživeo fijasko u Vojvodini. Odbijanje Ustava od strane građana Vojvodine nije imalo konkretne praktično-pravne posledice, ali je to svakako bila važna politička poruka koja do sada nije uvažena.

Sa sprovođenjem ustavnih odredaba iz 2006. godine koje se tiču vojvođanske autonomije išlo je i još uvek ide veoma teško, a Vojvodina je bila počesto tema međustranačkog prepucavanja partija koje su činile republičku i(li) pokrajinsku vlast. Da je i unutar najveće vladajuće stranke (u periodu posle 2007. godine pa do 2012. godine), Demokratske stranke, bilo različitih pogleda na to pitanje, stručnoj javnosti je uglavnom bilo poznato. Posle izlaska predsednika Borisa Tadića iz DS-a i formiranja Nove demokratske stranke, jasno je da su unutarstranačke turbulencije bile izrazito velike, a ako je verovati vrhu vojvođanskog dela demokrata, one su se svakako ticale i položaja Vojvodine. To se, uostalom, i pokazalo prilikom usvajanja Statuta Vojvodine 2009. godine, jer je tekst usvojen u Skupštini Vojvodine posle jednogodišnje javne polemike u više navrata menjan dok nije dobio saglasnost republičkog parlamenta u kojem je stožer vladajuće koalicije bila upravo Demokratska stranka, koja je istovremeno bila najdominantnija i u vojvođanskoj skupštini.

Sve to je rezultiralo činjenicom da Zakon o finansiranju Autonomne pokrajine Vojvodine nije donet ni skoro šest godina nakon roka kojeg je odredio Ustavni zakon o sprovođenju Ustava Srbije. Sa druge strane, 2009. godine usvojeni su, odnosno potvrđeni Zakon o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine i Statut AP Vojvodine, ali i tome su prethodili kašnjenje, politički nesporazumi i brojne nejasnoće, različite poruke koje su iz vladajućih stranaka dospevale u javnost. Do danas je međutim ostalo sporno sprovođenje člana 184. Ustava, kojom se Vojvodini garantuje „najmanje 7% u odnosu na budžet Republike Srbije”. Ova naizgled precizna formulacija, čak i neuobičajena za ustavnu materiju u smislu brojanog definisanja, bila je međutim povod za brojne polemike i različita tumačenja proteklih godina.

Posle promena na čelu države na izborima 2012. godine usledio je za Vojvodinu i njene građane, pogotovo pristalice višeg stepena autonomije, jedan izuzetno težak period. Ustavni sud Srbije osporio je mnogobrojne odrednice ionako sa teškim mukama usvojenog Zakona o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine, kao i, sledstveno tome, Statuta AP Vojvodine, odnosno najvišeg pravnog akta Pokrajine. USS je u julu 2012. godine, ubrzo nakon ustoličenja nove vlasti, osporio čak 22 odredbe Zakona o nadležnosti AP Vojvodine, a ova odluka je naišla na žestoku reakciju predstavnika vojvođanske stručne javnosti i nevladinog sektora. Indikativan je bio i stav Ištvana Pastora, predsednik Skupštine Vojvodine, koji je rekao je tumačenje Ustavnog suda „restriktivnije nego što se očekivalo” i da može da se kaže da je „protivno vojvođanskoj autonomiji”. Sa druge strane, Vojislav Koštunica, predsednik DSS-a, partije koje je i podnela zahtev za ocenu ustavnosti, rekao je da je odluka suda – „istorijska” i da „sprečava stvaranje države u državi”.

Posle ove „skandalozne” ili „istorijske”, manje-više je bila očekivana odluka Ustavnog suda Srbije o Statutu AP Vojvodine, koja je doneta u decembru 2013. godine. Njome je utvrđeno da brojne odredbe najvišeg vojvođanskog akta nisu u saglasnosti sa Ustavom Srbije. Prema rečima pojedinih pravnih eksperata, ovim dvema odlukama nadležnosti Vojvodine su praktično svedene na nadležnost lokalne samouprave. Pa čak i i ispod tog nivoa, ukoliko se uzmu u obzir problemi sa finansiranjem nadležnosti pokrajine i činjenica da je finansiranje nadležnosti opština i gradova zakonski regulisano.

Interesantno u ovoj potonjoj odluci USS-a jeste to što je iskorišćena mogućnost da se u Službenom glasniku Republike Srbije ona objavi tek posle šest meseci, odnosno da se prolongira njena izvršnost. „U tom roku Skupština AP Vojvodine, kao donosilac Statuta, i Narodna skupština, kao organ koji daje prethodnu saglasnost na Statut, imaju mogućnost da Statut usklade sa Ustavom, a do isteka ovog roka Statut u celini nastavlja da se primenjuje, čime se obezbeđuje nesmetano funkcionisanje AP Vojvodine”, navodi se u saopštenju Ustavnog suda Srbije. U vezi sa ovom odlukom interesantno je bilo i odsustvo značajnije reakcije pokrajinskih organa vlasti.

U periodu između dve odluke USS-a, u Novom Sadu se zbilo novo „događanje naroda”, a u organizaciji Srpske napredne stranke i njenih koalicionih partnera u republičkoj vlasti, potpomognutih nacionalističkim i uglavnom do tada široj javnosti nepoznatim organizacijama. Kolorit, poruke i simboli ovog skupa, održanog 12. aprila 2013. godine, odista su podsećali na „jogurt revoluciju” izvedenu 1988. godine

pod pokroviteljstvom Slobodana Miloševića. A i cilj je bio isti – rušenje vlasti AP Vojvodine. Povod za skup pod imenom „Stop razbijanju Srbije” i pod motom „Stop separatizmu, hoćemo nove izbore”, bio je Predlog Deklaracije o zaštiti ustavnih i zakonskih prava Vojvodine, kojeg je Vlada Vojvodine obelodanila početkom aprila 2013. godine. U ovom manje-više benevolentnom tekstu, koji u osnovi sadrži zahtev za poštovanje Ustava Srbije, pogotovo spomenutog člana 184, prepoznat je „separatizam”. Pronalazak novih „separatista” pratila je žestoka medijska kampanja protiv predstavnika vojvođanske vlasti. Ovaj miting je pretio da otvori ozbiljnu političku krizu u Vojvodini. Na kraju je „nesporazum” rešen usvajanjem unekoliko izmenjenog teksta Deklaracije u Skupštini AP Vojvodine bez velike političke i medijske pompe (maj 2013).

Potonji period je označio postepeno smanjenje političkih tenzija u Vojvodini i oko nje, a tome je verovatno doprinela i oštra reakcija, ne samo vojvođanskog, nevladinog sektora na pokušaj uličnog „upodobljenja” vojvođanske vlasti, ali i – sigurno u većoj meri –zainteresovanost međunarodnih organizacija za ovo pitanje. Čini se, posmatrano sa distance, da su predstavnici republičke vlasti ovim mitingom zabilili sebi politički “autogol”, te najavljeni novi mitinzi usmereni na rušenje pokrajinske vlasti po drugim, prethodno „upodobljenim”, gradovima Vojvodine ipak nisu realizovali. Istovremeno se, sudeći po brojnim izjavama prvih ljudi najveće vladajuće stranke, čini da ipak nisu odustali od namere da promene vojvođansku vlast, ovog puta drugim, mirnijim, takoreći političkim sredstvima.

U januaru 2014. godine, a posle odluke Ustavnog suda Srbije, napravljen je široki politički dogovor svih stranaka zastupljenih u vojvođanskom parlamentu da se formira Radna grupa za izradu radnog teksta Statuta Vojvodine. Interesantno je da je za predsednika Radne grupe izabran član kojeg je kandidovala Demokratska stranka Srbije Slobodan Orlović (kasnije je došlo do izvesnog nesaglasja između Orlovića i DSS-a). Navodno, rad na izmeni, odnosno izradi Statuta završen je već polovinom februara, a tokom marta, prema najavama, biće obznanjena radna verzija. Prema proceduri, Statut Vojvodine usvaja Skupština Vojvodine dvotrećinskom većinom, a da bi stupio na snagu treba da ga potvrdi i Skupština Srbije. On bi proceduru u Skupštini Srbije trebalo da prođe do juna, kada stupa na snagu prolongirana odluka Ustavnog suda Srbije. Naravno, ta dinamika u velikoj meri uslovljena je izbornim procesom, dok je veliko pitanje da li će izmenjeni vojvođanski Statut, pod uslovom da bude usvojen u Skupštini APV, biti prioritet nove republičke vlasti, od čega u krajnjem i zavisi da li će rokovi Ustavnog suda biti ispoštovani.

Mesec dana ranije u medijima je glasno najavljeno i donošenje dugo čekanog Zakona o finansiranju APV, a inicijativu Vlade Vojvodine, pokrenutu još početkom 2013. godine, za ovaj sastanak prihvatio je republički ministar finansija Lazar Krstić. Održana je i sednica predstavnika „dve Vlade”, ali su izgleda u međuvremenu raspisani izbori još jednom prolongirali rad na ovom dokumentu. Prethodno je Skupština AP Vojvodine usvojila Platformu za finansiranje Vojvodine, a Pokrajinski sekretarijat za finansije izradio radnu verziju nacрта zakona.

U senci ovih dešavanja ostala je odluka Vlade Vojvodine da krajem prošle godine zatraži ocenu ustavnosti Zakona o budžetskom sistemu Srbije, jer je on, kako kaže vojvođanski premijer Bojan Pajtić, „očigledno neustavan”, odnosno protivan ustavnoj odredbi od 7% budžetskih sredstava koji pripadaju Vojvodini. Inače, Vlada Vojvodine je tužbu Ustavnom sudu Srbije podnela i krajem 2012. godine, iz istih razloga, ali se USS do sada nije očitovao povodom ovog zahteva.

REZULTATI PRETHODNOG ISTRAŽIVANJA

U avgustu 2013. godine Nezavisno društvo novinara Vojvodine objavilo je analizu stavova političkih stranaka o decentralizaciji i regionalizaciji Srbije, u okviru kojeg je jedno pitanje bilo vezano za ustavno-pravni položaj AP Vojvodine. Pitanje je glasilo: „*Da li mislite da AP Vojvodina treba da ima ustavno garantovane izvorne nadležnosti i pravo na donošenje pokrajinskih zakona? Uopšte, kako vaša stranka gleda na ustavno-pravni položaj Vojvodine?*”

Odgovore na anketu o decentralizaciji i regionalizaciji dobili smo od osam stranaka: Demokratske stranke, Srpske napredne stranke, Socijalističke partije Srbije, Saveza vojvođanskih Mađara, Ujedinjenih regiona Srbije, Lige socijaldemokrata Vojvodine, Liberalno demokratske partije i Vojvođanske partije. Dakle, za razliku od ovogodišnje ankete tada smo dobili odgovore i od SNS-a i URS-a, ali DSS nije bio zainteresovan da se odredi o temama koje su devedesetih predstavljale glavnu okosnicu programa ove stranke: regionalizacija i decentralizacija Srbije.

Zaključak prošlogodišnjeg istraživanja se može pojednostavljeno svesti na jednu rečenicu; ona bi glasila da svi regionalizaciju i decentralizaciju prepoznaju kao prioritetno pitanje, ali samo u teorijskoj ravni. Činjenica je da se u procesu decentralizacije i regionalizacije u Srbiji u proteklom periodu ništa značajno nije desilo, a da su, naprotiv, procesi dodatne centralizacije političkog i ekonomskog sistema – veoma vidljivi!

Nešto su drugačije stvari stajale kada su se stranke određivale o Vojvodini: tu su već primetne ozbiljne razlike i na teorijskom nivou. Za razliku od partija koje su činile okosnicu aktuelne vladajuće većine (sada je ta većina u tehničkom mandatu) na republičkom nivou (SNS i SPS) koje su prihvatljivu meru autonomije Vojvodine videle u važećem Ustavu Srbije, dotle su ostale stranke obuhvaćene anketom trenutni položaj Vojvodine, bilo zbog nedosledne primene važećih ustavnih odredbi, bilo zbog zalaganja za veće nadležnosti – videle kao neodrživ. Velika većina potonjih je insistirala na promeni Ustava.

Dok je SNS u jednoj rečenici odgovorio da je „*Ustavom utvrđena mera autonomije prihvatljiva za ovu stranku*”, dotle se SPS izričito protivio „*svakom obliku državnosti pod firmom decentralizacije i regionalizacije*”.

S obzirom da URS nije učestvovala u ovogodišnjoj anketi, možda je interesantno citirati deo njihovog odgovor na pitanje o ustavno-pravnom položaju Vojvodine: „*Da, Vojvodina treba da ima ustavno garantovane izvorne nadležnosti i pravo na donošenje pokrajinskog zakonodavstva jer je to evropska tekovina i vrednost, a Srbija na svom putu ka EU treba konačno da prihvati i to da je današnja Evropska unija decentralizovana i regionalizovana i da je odavno razrešila dileme prenosa ovlašćenja na niže nivoe – regione i lokalne samouprave.*” S obzirom na to da u ovogodišnjoj kampanji za parlamentarne izbore URS praktično ne spominje regionalizaciju i decentralizaciju, teme koje su bile težište kampanje ove stranke na prethodnim izborima – pitanje je da li se u međuvremenu stav ove stranke promenio i prema ustavno-pravnom položaju Vojvodine.

SUMMARUM: OD PRAVE MERE – DO SIMULIRANJA

Među strankama koje su bile obuhvaćene ovogodišnjom anketom, jedino DSS izričito i bez ostatka, bez bilo kakvog nijansiranja ili dodatnog objašnjavanja veruje da je pitanje statusa Vojvodine rešeno Ustavom Srbije iz 2006. godine. Već i socijalisti, mada u osnovi dele taj stav, dodaje i da „ne bi bilo loše neke nadležnosti precizirati“. Za sve ostale anktirane stranke (DS, LDP, LSV, SVM, Vojvođanska partija), uz čitljive i međusobne razlike u pogledu decideranosti izjašnjavanja, izričitosti i nijansiranosti stavova, kao i sklonosti političkom pragmatizmu i realizmu, može se konstatovati da – na kraći ili duži rok – postojeće ustavne odredbe ne vide kao održivo rešenje za status Vojvodine. Najmanje „nijansi“ u takvom odgovoru, zapravo bez njih, nude LDP, LSV i Vojvođanska partija, SVM u svom negativnom određenju u odnosu na postojeće odredbe govori o „dugoročnoj neodrživosti“, dok DS smatra da najveći problem u svakodnevnom funkcionisanju pokrajine i nisu postojeće ustavne norme, nego to što se one ne poštuju.

U pogledu konkretnih funkcija autonomije Vojvodine koje se ostvaruju postojećim ustavnim rešenjima, opet jedino DSS smatra da se ostvaruju osnovne funkcije „svake autonomije“, SPS već zapaža da se funkcije u oblasti finansijske autonomije ostvaruju „delimično“, a sve ostale stranke smatraju da su funkcije autonomije Vojvodine koje se ostvaruju postojećim ustavnim rešenjima – a naročito nakon odluka Ustavnog suda Srbije o Zakonu o nadležnostima Vojvodine i Statutu Vojvodine – zapravo zanemarljive.

Nema političke partije koja veruje da su građani Vojvodine u prilici da osete bilo kakve značajnije efekte odluka Skupštine i Vlade Vojvodine koje omogućuje postojeći ustavni okvir, ali o uzrocima i razlozima za takvu situaciju imaju sasvim različitu vizuru. DSS i SPS (ne)učinkovitost povezuju, zapravo, isključivo sa sposobnošću pokrajinske vlasti, dok ostale stranke problem vide u „autonomiji bez autonomije“, odnosno njenom desetkovanju i simuliranju.

Nikog nema među anketiranimi ko bi ustvrdio da se dosledno sprovode ustavne garancije o ekonomskoj autonomiji Vojvodine i odredba o zagaranтованом vojvođanskom budžetu sa „magičnih“ 7% u odnosu na budžet Srbije. Uzrok problema DSS vidi u političkim nagodbama, SPS „svakako“ i u nedostatku novca u budžetu Srbije, ali i odsustvu dogovora među vladajućim političkim grupacijama. Demokrate smatraju da je suština problema upravo u tome što je taj kompromis o ekonomskoj autonomiji Vojvodine postignut načelno, SVM da te odredbe nijedna od učesnica kreatora Ustava ne doživljava kao „svoje“. LDP prepoznaje da, u stvari, „Vojvodina i nema ekonomsku autonomiju“, LSV da je odredba o 7% budžeta „samo prevara“, a Vojvođanska partija da ona „predstavlja kolonijalistički odnos države Srbije prema Vojvodini“. I mada ne poriču nedoslednosti i kršenje ustavnih garancija o visini pokrajinskog budžeta, anketirane stranke, ipak, većinom kao da se ustežu da govore o odgovornosti političkih partija za takvu praksu, a još su manje sklone da tu odgovornost i jasno stranački adresiraju.

Zakon o finansiranju Autonomne pokrajine Vojvodine nije donet ni više od pet godina nakon roka kojeg je odredio Ustavni zakon o sprovođenju Ustava Srbije. Kao razlog za to, partije uglavnom navode izostanak spremnosti da se donese odgovarajuća politička odluka. Više njih, uz uočljive razlike u artikulaciji, kao posebno odgovornu za nedonošenje tog akta označilo je Demokratsku stranku. Sa druge strane, DS pominje da „na žalost, nije bilo dovoljno vremena da se postigne širok konsenzus“. Naravno, kada pokrajina nema izvorne prihode, niti zakonski regulisano finansiranje, već se njen „budžet“ formira političkim nagodbama, i dok više od dve trećine ovih sredstava čine transferi kojima pokrajina ne raspolaže jer se njima finansiraju nadležnosti republike – postavlja se neminovno pitanje da li se, u tim uslovima, može govoriti o autonomiji Vojvodine? Dijapazon stranačkih ocena kreće se od odgovora – „jasno da ne može“, preko odvrćanja da „ipak ne treba svoditi autonomiju na pitanje njenog finansiranja“ – do stava da „ustavno-pravni okvir postoji“.

Imajući u vidu i briselsku odluku o početku pregovora o članstvu sa Srbijom u januaru 2014. godine, postavlja se, nadalje, i pitanje može li se tema pokrajinske autonomije, zbog problema u njenom funkcionisanju, postaviti kao sporna u nastavku evropskih integracija, a s obzirom da se ona decidno navodi i u dosadašnjim izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije? „Trebalo i mora“ – smatraju i LDP i Vojvođanska partija, a liberali obrazlažu potrebu, jer uslov za članstvo u EU jeste – stabilan unutrašnji politički sistem. DSS smatra da se to pitanje potencira i u strankama koje čine vladajuću koaliciju u pokrajini, najavom internacionalizacije „vojvođanskog pitanja“, te da tako iz Brisela pre stiže odgovor na te zahteve. U vizuri EU, pitanje Vojvodine se reflektuje kao pitanje vladavine prava, a ne ovog ili onog stepena autonomije i zato SVM smatra da je pitanje pokrajinske autonomije izuzetno bitan elemenat u procesu evropskih integracija Srbije. SPS kaže da je u evropskom ogledalu ključno pitanje da li se date nadležnosti dosledno primenjuju i da li ih prate na adekvatan način određeni zakoni, a LSV da je autonomija Vojvodine barometar istinskih demokratskih promena, te da se na tom pitanju vidi postoji li istinska opredeljenost za evropski put.

O putu i načinu na koji bi trebalo tražiti rešenja za problem ostvarivanja autonomije Vojvodine političke partije imaju različite, u nekim slučajevima izrazito suprotstavljene stavove. Uočljivo je da većina stranaka obuhvaćenih anketom smatra da bi održivo rešenje bilo u donošenju novog Ustava Srbije, makar u srednjoročnom periodu. Za novi Ustav Srbije kao put rešenja svoj glas odmah daju LDP i LSV i VP, na nešto duže staze i SVM, ali i DS takođe, stavom da će „Ustav Srbije morati jasnije da definiše postojeće nedležnosti Vojvodine“. Socijalisti rešenje za problem ostvarivanja autonomije Vojvodine prvenstveno vide u doslednoj primeni utvrđenog i unapređenju ustavnih rešenja u praksi, a da su ustavne promene „stvar opšteg političkog konsenzusa u Srbiji“, dok DSS ističe svoj poznat stav o „okretanju sebi, političkoj neutralnosti i prekidanju evrointergracija“.

„Pravu meru autonomije“, prema mišljenju DSS, predstavlja rešenje iz aktuelnog Ustava, a u osnovi sličan stav imaju i socijalisti. Kada se bude pokrenula debata o promeni ustava, pokreneće se i pitanje uvođenja novih nadležnosti, smatra DS. LDP ističe da je autonomija oblik organizovanja koji podrazumeva samostalno odlučivanje o pitanjima koja su definisana – Ustavom Vojvodine, a da je za to neophodna politička autonomija koje nema u sadašnjem obliku organizovanja Srbije. Zalaganje LSV-a je da se Vojvodini vrati puna autonomija, što znači zakonodavnu, sudsku, izvršnu vlast, pravo na imovinu i prihode, a SVM-a takođe – za uspostavljanje zakonodavne, izvršne i sudske vlasti u oblastima i pitanjima od naročitog značaja za pokrajinu, a takav nivo autonomije trebalo bi da bude praćen i adekvatnim finansijskim sredstvima i budžetskom samostalnošću koja bi se postigla ubiranjem izvornih prihoda APV. Vojvođanska partija se zalaže za korenite promene, sa drugačijom teritorijalnom organizacijom i federalizacijom Srbije, u kojoj bi po novom Ustavu Srbije Vojvodina bila definisana kao Republika u zajedničkoj državi Srbiji.

Spominjanje „vojvođanskog separatizma“, što je postala konstanta u političkom vokabularu već duže od dve decenije, stranke tumače kao potrebu za senzacionalizmom (DS), kao propagandnu borbu elite kojoj odgovara centralizacija (LDP), kao sredstvo za pokrivanje drugih, dobro poznatih problema u državi (LSV), kao izmišljanje neprijatelja sa ciljem zadržavanja postojećeg stanja (VP) i kao neprimerene i anahrone stavove koji dovode do nepotrebne tenzije, usporavanja i sužavanja manevarskog prostora svih učesnika u dijalogu o statusu Vojvodine (SVM). Jedino stranka koju predvodi Vojislav Koštunica među anketiranim partijama izričito tvrdi da ovaj separatizam postoji (mada ocenjuje da separatizam nema svoje utemeljenje u narodu) i smatra da razloge i motive ove pojave treba tražiti i na spoljnom i na unutrašnjem planu. Tu je i ocena SPS-a, koja bi se pre mogla svesti i na stav po principu: „može biti, a i ne mora da bude“ ili „malo ima, malo nema“. A što bi socijalisti bili spremniji „da nazovu autonomištvom“.

ODNOS STRANAKA PREMA VAŽEĆEM USTAVU

Među političkim temama oko kojih stranke imaju žestoko sukobljene i dijametralne stavove – u kojima Srbija inače ne oskudeva – pitanje ustavno-pravnog položaja AP Vojvodine, odnosa prema važećem Ustavu donetog 2006. godine, rešenja kojim je regulisan status i položaj Vojvodine, načina na koji je definisan, kao i tumačenja tih normi – besumnje je izuzetno visoko pozicionirano na lestvici stranačkih „nepomirljivosti“, a vidljiva razgraničenja vladajućih stranaka na relaciji Novi Sad-Beograd dodatno pokazuju da je pitanje ustavno-pravnog položaja Vojvodine jedno od najozbiljnih političkih pitanja Srbije. I paleta ovom anketom obuhvaćenih partijskih stavova svedoči da su oni na skali smešteni – od bezrezervnog uverenja da je aktuelni Ustav Srbije ova pitanja rešio na najbolji način – pa sve do onih prema kojima ta rešenja predstavljaju „kolonijalistički odnos države Srbije prema Vojvodini“.

Ustavno rešenje nedostatno?

Da li političke stranke, dakle, veruju da je pitanje statusa Vojvodine rešeno Ustavom iz 2006. godine? Jedina među anketiranim partijama je Demokratska stranka Srbije koja to (samo šturom) izrekom tvrdi, izričito i bez ostatka, bez bilo kakvog nijansiranja i dodatnog objašnjavanja. „*Dokle god je ovaj Ustav na snazi, jeste*“ – navodi stranka čiji je predsednik bio premijer Srbije u vreme donošenja aktuelnog Ustava. Već dalje, Socijalistička partija Srbije, mada i sama uverena da su Ustavom iz 2006. zagarantovane ključne nadležnosti Vojvodine kao autonomne pokrajine, iskazuje ipak izvesnu dozu elastičnosti, pa tako uz ovaj bazičan stav u odnosu na aktuelni Ustav, primećuje i da „ne bi bilo loše“ ponešto precizirati, mada ne misli da je to i nužno. Sve u svemu, ukoliko to bude dominantna politička volja učesnika takve scene u Srbiji, da je moguće da se započne proces ustavnih promena. Svoj odnos po principu „i može, ali ne mora“, SPS obrazlaže na sledeći način: „*Naše je mišljenje da ne bi bilo loše neke nadležnosti precizirati, ali vodeći računa da se iza ekonomskih argumenata ne sakriju neke krajnje negativne namere. I bez ustavnih promena, moguće je učiniti korekcije političkih i ekonomskih mehanizama koje bi značajno popravile položaj Vojvodine i život građana u Pokrajini*“.

Za sve ostale učesnice ankete (DS, LDP, LSV, SVM, Vojvodanska partija), uz čitljive i međusobne razlike u pogledu decidiranosti izjašnjavanja, izričitosti i nijansiranosti stavova, kao i sklonosti političkom pragmatizmu i realizmu, može se konstatovati da – na kraći ili duži rok – postojeće ustavne odredbe ne vide kao održivo rešenje za status Vojvodine. Najmanje „nijansi“ u takvom odgovoru, zapravo bez njih, nude LDP, LSV i Vojvodanska partija, SVM u svom negativnom određenju u odnosu na postojeće odredbe govori o „dugoročnoj neodrživosti“, dok DS smatra da najveći problem u svakodnevnom funkcionisanju pokrajine i nisu postojeće ustavne norme, nego to što se one ne poštuju.

Svega jednom rečenicom (kao i DSS, ali sa potpuno suprotnim stavom) Liberalno demokratska stranka ocenjuje da pitanje autonomnog statusa Vojvodine nije rešeno Ustavom 2006. godine. Sasvim istu ocenu ima i Liga socijaldemokrata Vojvodine i podseća da je na to upozoravala još uoči usvajanja Ustava i pozvala na bojkot ustavnog referenduma, a da je jedina stranka koja je to još činila bio LDP („*I, setite se, taj ustavni referendum u Vojvodini i nije prošao. Prošao je u nekim drugim krajevima Srbije*“). Vojvodanska partija takođe ocenjuje da pitanje političko-ekonomskog subjektiviteta Vojvodine ovim Ustavom nije rešeno: „*Naprotiv, ono je i dalje otvoreno i ostaje jedino nerešeno pitanje, nakon raspada SFRJ. Od svih 8 konstituenata bivše SFRJ, jedino pitanje Vojvodine ostaje otvoreno*“. Ova stranka dodaje čak svoj utisak da je Vojvodina „*zapravo poništena aktuelnim Ustavom i da se svaki dan radi na njenom konačnom ukidanju*“.

Savez vojvodanskih Madara smatra da postoje ozbiljni nedostaci, nedorečenosti i kontradiktornosti u ustavnom konceptu položaja AP Vojvodine, i da je to u presudnoj meri doprinelo političkoj eskalaciji i zloupotrebi pitanja statusa Vojvodine u dnevopolitičke svrhe. Uveren je u to da, ako bi Ustav iz 2006. godine sadržavao preciznije ustavno-pravne koordinate statusa pokrajine, to bi sigurno mogla da se izbegne situacija da se jedno te iste ustavnopravne norme – mogu tumačiti na dva posve različita i međusobno suprotstavljena načina, u zavisnosti od političke opredeljenosti. „*Imajući u vidu to da takva situacija dovodi do pravne nesigurnosti i može da ugrozi značajan deo pravno-političkog poretka cele republike, smatramo da važeći Ustav nije u mogućnosti, niti raspolože kapacitetom da ponudi dugoročno održivo rešenje statusa Vojvodine*“ – stav je SVM-a.

Demokratska stranka zastupa stav da problem u svakodnevnom funkcionisanju pokrajine nisu postojeće ustavne norme, nego to što se one ne poštuju. „*Nadležnosti koje su ustavom definisane očigledno nisu dovoljno jasno određene, što pruža mogućnost za različito tumačenje, pa, samim tim, i kršenje i nepoštovanje tih odredaba, a Ustavom nije jasno rešeno ni pitanje finansiranja Vojvodine*“ – konstatuje danas DS, čiji je tadašnji predsednik u vreme usvajanja aktuelnog Ustava bio i predsednik Srbije (2004-2012). Istovremeno, uz zamerke na postojeće ustavne norme – slično socijalistima koji ukazuju na prostor za „korekcije“ koje bi mogle značajno da poprave položaj Vojvodine i bez ustavnih promena – i DS pominje jednostavniji put: „*S obzirom na to da je većina nadležnosti definisana zakonom a ne Ustavom, moguće je da se kroz izmene zakona menjaju i nadležnosti AP Vojvodine, a zakon je mnogo lakše izmeniti nego Ustav*“.

Funkcionalnost u ovom ustavnom uređenju

U pogledu konkretnih funkcija autonomije Vojvodine koje se ostvaruju postojećim ustavnim rešenjima, jedino DSS smatra da se ostvaruju osnovne funkcije „svake autonomije“ – da samostalno donosi i izvršava sopstvene akte, kao i akte čije joj izvršavanje država poveri. Već i SPS, naime, u pogledu funkcionalnosti aktuelnih

rešenja ima izvesnu ogradu, navodeći da se funkcije u oblasti finansijske autonomije (iz člana 184. Ustava) ostvaruju „delimično“. Socijalisti, inače, smatraju i to da se funkcije iz odredaba Ustava (članovi 178, 179 i 183) ostvaruju, a radi se o poveravanju nadležnosti, pravu na samostalno uređivanje organa, kao i ostvarivanju nadležnosti autonomnih pokrajina da uređuju pitanja od pokrajinskog značaja u različitim preciziranim oblastima, da utvrđuju simbole, upravljaju pokrajinskom imovinom i imaju izvorne prihode i donose svoj budžet.

Sve ostale stranke obuhvaćene anketom smatraju da su funkcije autonomije Vojvodine koje se ostvaruju postojećim ustavnim rešenjima – a naročito nakon odluka Ustavnog suda Srbije o Zakonu o nadležnostima Vojvodine i Statutu Vojvodine – zapravo zanemarljive. Vojvođanska Partija to ilustruje opaskom da je jedino izvorno pravo Vojvodine je da utvrđuje svoje simbole: grb i zastavu (*„koji su na većitoj meti napada raznoraznih ekstremističkih grupa, dok država na te iste napade blagonaklono gleda i reaguje“*). LDP ukazuje da fasadna autonomija, ili autonomija bez suštinske autonomije u temelju aktuelnog ustava ne obezbeđuje nužne zakonodavne, niti sudske nadležnosti vojvođanskoj autonomiji, pa da je tako – obesmišljena i inače uska autonomna izvršna vlast. *„Pokrajinska izvršna vlast samo distribuira sredstva iz budžeta Srbije i to u najvećem delu u okvirima utvrđenim republičkom regulativom, a sam državni budžet se formira mimo bilo kakvog uticaja Vojvodine“* – navode liberali.

Ocena SVM-a je da je izuzetno mali krug pitanja koja pokrajina putem akata svoje Skupštine ili Vlade može da uredi. Drugim rečima, da je broj izvornih nadležnosti „zanemarljiv“ i da se prave i suštinske funkcije pokrajinske autonomije ostvaruju samo parcijalno. Ovakav zaključak je, ukazuje SVM, očigledan ako se pogledaju sektorski zakoni u oblastima koje Ustav nabroja da u njima pokrajina, u skladu sa zakonom, preko svojih organa uređuje pitanja od pokrajinskog značaja, ali i sam Zakon o utvrđivanju nadležnosti Vojvodine. *„Budući da je Ustavni sud Srbije ocenio da Vojvodina čak ni svoju ustavom utvrđenu nadležnost za samostalno uređivanje sopstvenih organa ne može da vrši bez ograničenja, važeći Ustav i tumačenje njegovih odredaba oličenih u odlukama USS konkretne funkcije autonomije Vojvodine svode na najmanju moguću meru“* – konstatuje SVM.

U ovom trenutku, zbog odluke USS kojom su poništene odredbe Zakona o utvrđivanju nadležnosti APV, funkcije autonomije su potpuno desetkovane i AP Vojvodina je u vršenju svojih nadležnosti degradirana, smatra i LSV. Građani Vojvodine su umnogome oštećeni odlukom Ustavnog suda, jer su AP Vojvodini oduzete mnoge nadležnosti koje su direktno išle u korist građana – konstatuje DS, obrazlažući da je Vojvodina prestala da finansira sve njih (među njima i pomoć za trudnice i porodilje, mlade naučnike, ili pomoć za mlade porodice), kao i da će isto biti i sa onim nadležnostima koje su proglašene neustavnim kada je u pitanju Statut. Neke lokalne samouprave su, nakon toga, počele same da finansiraju ove nadležnosti, ali im je nakon oduzimanja sredstava i smanjenja budžeta od strane Vlade Srbije onemogućeno da to rade. *„Opet, moguće je da se takve stvari dešavaju jer je vrlo malo nadležnosti definisano Ustavom“* – dodaje DS.

Rezultati ustava i zakona proisteklih iz njih

Građani Vojvodine, potvrđuju to i odgovori svih stranaka obuhvaćenih anketom, i nisu u prilici da osete bilo kakve značajnije efekte odluka Skupštine i Vlade Vojvodine koje omogućuje postojeći ustavni okvir. O uzrocima i razlozima za takvu situaciju, međutim, stranke imaju sasvim različitu vizuru. Tako, s jedne strane, DSS i SPS (ne)učinkovitost povezuju zapravo isključivo sa sposobnošću pokrajinske vlasti, dok ostale stranke problem vide u „autonomiji bez autonomije“.

Po mišljenju DSS-a, naime, učinci u najvećoj meri zavise od sposobnosti onih koji vode skupštinu i izvršni organ pokrajine: „*Stranke pokrajinske koalicije su donedavno vodile državu i imale su tada najširi mogući ustavni okvir, a rezultati su za građane bili poražavajući*“. Socijalisti, takođe, smatraju da je boljom organizacijom i efikasnim i racionalnim korišćenjem instrumenata za primenu ustavnih nadležnosti moguće postići bolje rezultate u svim privrednim oblastima koje su definisane kao nadležnosti autonomne pokrajine, a radi se o oblasti poljoprivrede, industrije, saobraćaja, zaštite životne sredine, kao i u prosveti, sportu, kulturi, zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, u javnom informisanju i oblasti ostvarivanja ljudskih i manjinskih prava. SPS, doduše, dodaje i da bi „svakako to bilo mnogo bolje“ uz više novca i doslednu primenu ustavne odredbe o ekonomskoj autonomiji.

Domet akata pokrajinskih organa u odnosu na građane pokrajine veoma je teško proceniti u svetlu odluka Ustavnog suda Srbije o Zakonu o utvrđivanju nadležnosti Vojvodine i Statutu Vojvodine – navodi SVM. Naročito nakon što je ustanovljavanje dodatnih i dopunskih prava građana Vojvodine odlukama Skupštine, odnosno Vlade Vojvodine uspešno osporeno pred Ustavnim sudom (kao što je, primera radi, pomoć porodicama u kojima se rode blizanci). „*S druge strane, ipak, postoji nesporna uloga organa teritorijalne autonomije u preuzimanju određenih delova strateškog planiranja na regionalnom nivou (recimo regionalni prostorni plan, strategija regionalnog razvoja) kao i činjenica da organi pokrajinske uprave veoma uspešno, pa čak možemo reći brže i efikasnije obavljaju poverene poslove državne uprave*“ – konstatuje SVM.

Učinci Vlade i Skupštine Vojvodine su nedovoljni zahvaljujući upravo situaciji „desetkovanja“ funkcija autonomije, ocena je LSV. Ova stranka smatra i da posebno složena situacija nastaje u tome što Ustavni sud Srbije nije mogao da dira u finansijsku samostalnost autonomije, s obzirom na to da je ona garantovana Ustavom, dok je pitanje razgraničenja nadležnosti prepušteno zakonu. DS, opet, teškoću vidi u tome što odluke Skupštine Vojvodine nisu obavezujuće, pa je to najveći problem kada je u pitanju njihovo sprovođenje. U odnosu na učinak Vlade, najveći problem, prema oceni demokrata, jeste deo nadležnosti koje – formalno postoje. Posebno kada su u pitanju prenete nadležnosti jer je, po zakonu, Vlada dužna da za prenete nadležnosti obezbedi i sredstva za njihovo sprovođenje.

Po viđenju Vojvođanske partije, rešenjima postojećeg Ustava („*predvideo Vojvodini autonomiju bez autonomije*“) moguće je jedino vešto ili manje vešto simulirati au-

tonomiju, zavisno od podudarnosti političkih garnitura u Pokrajini, odnosno Republici. Vojvodanska administracija nije odmakla od nametnutih ustavnih okvira države Srbije – konstatuje ta stranka – iako građani Vojvodine nisu podržali aktuelni Ustav, jer su ga još tada prepoznali kao loš po Vojvodinu.

O tome koji su učinci pokrajinskih odluka u postojećem ustavnom okviru mogući – LDP se uzdržao od odgovora.

„EKONOMSKA AUTONOMIJA” ILI MAGIČNIH 7 ODSTO

„Budžet Autonomne pokrajine Vojvodina iznosi najmanje 7% u odnosu na budžet Republike Srbije, s tim što se 3% od ovih 7% koristi za finansiranje kapitalnih rashoda“ – utvrđeno je Ustavom Republike Srbije (član 184.) u odredbi koja reguliše finansijsku autonomiju pokrajine. Ova naizgled precizna formulacija, čak i neuobičajena za ustavnu materiju u smislu brojčanog definisanja, bila je međutim povod za brojne polemike, nesporazume i različita tumačenja proteklih godina.

Poštovanje ustavne odredbe

Pokazalo se da uprkos tome što je usvajanjem Ustava iz 2006. izgledalo da postoji načelni politički kompromis o „ekonomskoj autonomiji“, ozvaničen i ovakvom brojčanom definicijom ustavno zagaranovanog minimuma vojvođanskog budžeta, da se u praksi ta ustavna garancija krši. Da se ona nedosledno sprovodi – potvrđuju sve političke stranke, a uzroke takve prakse one tumače na različit način – neki smatraju da je ustav jasan, ali da se njegove odredbe nedosledno sprovode, dok, sa druge strane, neki smatraju da je izvoriste problema i nesporazuma upravo u nedovoljno jasnoj, neprecizno formulisanjoj i nedorečenoj ustavnoj odredbi koja daje mogućnost za različita tumačenja u njenoj primeni, odnosno da, zapravo, suštinski taj kompromis o ekonomskoj autonomiji Vojvodine i ne postoji, te da je on samo floskula.

Uzrok problema DSS vidi u političkim nagodbama. Ističe da Ustav jasno određuje visinu pokrajinskog budžeta, te da se ustavne odredbe moraju dosledno sprovesti. Socijalisti se slažu da se načelni kompromis o visini vojvođanskog budžeta ne ostvaruje u potpunosti, a razlozi za to „mogu biti brojni“. S jedne strane, SPS ove razloge objektivizuje „svakako“ nedostatkom novca u budžetu Srbije i sve većim deficitom „*što onda nužno povlači i nedoslednost u primeni obaveza prema pokrajinskom budžetu, ili pomera rokove dostave predviđenih sredstava*“, dok, sa druge strane, prepoznaje razloge koji su „posredni“: „*stvar političke volje, dogovor ili odsustvo dogovora među vladajućim političkim grupacijama što rezultira određenim odlukama Vlade Srbije, usmeravanjem na druge prioritetne budžetske stavke i kratkoročno rešavanje gorućih problema*“.

Prema oceni DS, suština problema je upravo u tome što je taj kompromis postignut načelno. Ova stranka podseća da se svake godine kada su u Skupštini Srbije usvajani zakonski propisi o budžetu vodila polemika o tome da li je ustavni minimum od 7% ispunjen, a da je jedna od ravni nesporazuma bilo to što nije definisano da li se taj procenat odnosi na rashodnu ili prihodnu stranu budžeta. „*Zakonom o budžetskom sistemu iz 2012. godine ova dilema je prekinuta jer je Vlada Skupštini predložila Zakon o budžetskom sistemu kojim je definisano da se taj procenat računa od poreskih prihoda, što je manje čak i od prihodne strane budžeta koja je kod nas manja s obzirom na to da je naš budžet u deficitu*“ – preciziraju demokrate i dodaju, s obzirom na to da Ustav definiše da budžet Vojvodine iznosi 7% budžeta Srbije, a ne 7% poreskih prihoda, da je DS uverena da je ta odredba suprotna Ustavu i da će Ustavni sud Srbije to i potvrditi. Takođe, DS podseća i da se rasprava vodila i oko toga da li odredba o „magičnih“ sedam procenata u Ustavu znači da je Srbija ta koja treba da obezbedi tolika sredstva u budžetu Vojvodine, ili Ustav samo definiše da budžet Vojvodine treba da bude toliki, ali ne ustanovljava obavezu Republike Srbije da obezbedi ta sredstva. Međutim, „*sve dok Srbija ne usvoji zakon o finansiranju nadležnosti Vojvodine i sve dok ne obezbedi ovoj pokrajini mogućnost da i sama ima svoje prihode, nezavisno od onoga što ‘dobija’ od Vlade Srbije, Republika Srbija je iz svojih sredstava dužna da obezbedi AP Vojvodini budžet u iznosu od 7% budžeta Srbije*“ – stav je DS-a. Konačno, obrazložili su još u DS, postojao je uvek i treći sukob – oko toga šta sve ulazi u tih 7%, odnosno koji su to prihodi koji se računaju kao sastavni deo budžeta Vojvodine. Po njima, „*pokušavala se stvoriti slika da transferna sredstva koja samo prođu kroz budžet Vojvodine isto tako čine tih 7 procenata, što se postizalo tako što su se u budžet Vojvodine ‘gurali’ i oni prihodi koji ni po Ustavu ni po zakonskim nadležnostima u njemu ne mogu biti*“, pa su, na primer, u budžet Vojvodine za 2013. i 2014. godinu ušle plate za prosvetne radnike zaposlene u osnovnom i srednjem obrazovanju, iako je zakonski jasno definisano da se sredstva obezbeđuju u budžetu Srbije.

Stav SVM-a je da upravo to ustavno rešenje za visinu vojvođanskog budžeta predstavlja jednu od najslabijih karika „u ionako nedostatnoj ustavnopravnoj definiciji položaja AP Vojvodine“. „*Očigledno, ove odredbe ni jedna od strana učesnica u kreiranju Ustava ne doživljava, niti ih je ikad doživljavala kao „svoje“, a to je ostavilo dubokog traga na realizaciji ove odredbe Ustava*“ – ocenjuje SVM, uz podsećanje da su oni bili jedina politička stranka koja je od 2008. godine do danas dosledno ukazivala na nepoštovanje ove ustavne garancije.

Prema oceni LDP-a, upravo na ovom krucijalnom primeru potvrđuje se načelo da ne postoji ekonomska bez političke autonomije. „*Tačnije rečeno, Vojvodina u stvari nema ekonomsku autonomiju, jer nema institucionalne kanale za politički uticaj u Republici Srbiji i odbranu od kršenja Ustava Srbije*“ – zapažaju liberali. U LSV, opet, izvode računicu da je samo po tom ustavnom osnovu o najmanje sedam odsto, Vojvodina zakinjuta za preko milijardu evra. Što je, kako ilustruju, bezbroj bolnica, škola, mostova i puteva, odnosno da je sa toliko novca mogao da se reši problem 200 hiljada nezaposlenih. Po mišljenju ove stranke, ustavna odredba o najmanje 7% budžeta je „samo prevara“: „*Bez obzira na to ko je na vlasti u Srbiji, postoji*

nekakva prećutna saglasnost među strankama sa centralom u Beogradu da se sve sme i može kada je u pitanju Vojvodina“. Za mnoge stranke sa centralom u Beogradu, Vojvodina po svoj prilici dođe kao nekakav „špajz“ odakle se uzima i rasprodaje i sa čijim se spremanjem oteže – navodi LSV. Vojvođanska partija, nadalje, konstatuje da je „ekonomska autonomija” samo floskula i da ne postoji politička volja u Beogradu da se Vojvodini bilo šta preda u ruke, u pogledu ekonomije i finansija. Štaviše, da se radi na sužavanju i njihovom prenošenju u centralnu kasu. Ova stranka ocenjuje da „sramotna odredba koštanja“ Vojvodine od 7% budžeta Srbije „predstavlja kolonijalistički odnos države Srbije prema Vojvodini“ („*To je takođe jedno od simuliranja autonomije Vojvodine i predstavlja brutalnu pljačku svih građanki i građana Vojvodine*“).

Odgovornost političkih stranaka

Mada nijedna od anketiranih političkih stranaka ne poriče prisustvo nedoslednosti i kršenja ustavnih garancija o visini pokrajinskog budžeta, one očigledno nerado govore o odgovornosti političkih partija za takvu praksu, a još su manje sklone da tu odgovornost i jasno stranački adresiraju. Izuzetak u tome zapravo je samo DSS, koji iznosi sledeći stav: „*Ova pojava je rezultat naopake neustavne prakse koja je započeta odlaskom sa vlasti DSS i Vojislava Koštunice, a koju su u republičkoj i pokrajinskoj skupštini sprovodile stranke koje se svakodnevno zaklinju u 'građanke i građane Vojvodine' – DS i LSV*“. Takođe, DSS ističe da je od stranaka pokrajinske vlasti, samo SVM u vezi sa ovom temom imao principijelan stav. Uočljivo je, međutim, da DSS odgovorne za „naopaku ustavnu praksu“ traži isključivo među strankama koje čine pokrajinsku vlast, a ostale ne pominje.

Čak ni SVM, stranka koja je jedino konkretno apostrofirana po principijelnom stavu, decidirano u anketi ne govori o pojedinačnoj odgovornosti bilo koje stranke za kršenje ustavne garancije o „magičnih“ sedam procenata, osim usputnih aluzija. One bi se mogle iščitati iz reči: „*Drago nam je da su nam se u poslednjih godinu dana pridružile i one političke stranke koje su nas za ovakav dosledan i iskren stav donekadavno kažnjavale*“. To je, po svemu sudeći, prvenstveno aluzija na odnos DS-a i ranije događaje u pojedinim vojvođanskim lokalnim samoupravama u vreme dok je DS bila stožer republičke vlade.

Sa druge strane, DS – mada i sam navodi da se „svaki put od 2006. godine, kada su usvajani zakoni o budžetu i zakoni o izmenama i dopunama zakona o budžetu u Skupštini Srbije, vodila polemika o tome da li je ustavni minimum od 7% ispunjen“ – u smislu neustavne odluke konkretno pominje jedino 2012. godinu, precizirajući da je tada Vlada (po uverenju DS, suprotno ustavu) Skupštini Srbije predložila Zakon o budžetskom sistemu kojim je definisano da se taj procenat računa od poreskih prihoda. Na osnovu toga bi se moglo zaključiti da DS odgovornost locira na aktuelnu republičku vladu (u tehničkom mandatu), odnosno stranke koje je čine, a da ne prepoznaje i sopstvenu odgovornost za „nesporazume” u ranijem periodu.

LSV, opet, odgovornost doslovno locira na političke stranke sa centralom u Beogradu „bez obzira ko je na vlasti“, a na istom fonu je i Vojvođanska stranka stavom da „ne postoji politička volja u Beogradu“. Liberali u kontekstu kršenja ustavne odredbe o vojvođanskom budžetu pominju „republičku vlast“, dok SPS među „posrednim razlozima“ zbog kojih se ustavna garancija ne ostvaruje u potpunosti – sasvim uopšteno pominje političku volju i dogovor, ili odsustvo dogovora „među vladajućim političkim grupacijama“.

KAŠNENJE ZAKONA O FINANSIRANJU VOJVODINE

Ustavni zakon o sprovođenju Ustava Srbije odredio je obavezu usklađivanja svih zakona sa – tada novim ustavom iz 2006. godine – do 31. decembra 2008. godine, a to je, ujedno, bio i rok za donošenje novog zakona o finansiranju Autonomne pokrajine Vojvodine. I pored toga, zakon ni do danas nije donet, a ovo nesprovođenje sopstvenih propisa je predmet i ozbiljnih kritika od strane EU na račun vlasti u Srbiji, kroz izveštaje Evropske komisije o napretku Srbije, odnosno rezolucije Evropskog parlamenta. Kao razlog što ovaj zakon nije donet ni više od pet godina nakon isticanja roka za taj posao, anketirane stranke uglavnom navode izostanak spremnosti da se donese odgovarajuća politička odluka, a više njih, uz prisutne nijanse, kao posebno odgovornu za nedonošenje tog akta označilo je Demokratsku stranku, dok ona pominje – nedostatak vremena!

Jedini razlog jeste odsustvo političkog dijaloga među zainteresovanim stranama, odnosno između Republike Srbije i AP Vojvodine – odgovara SPS: „*S vremena na vreme, ali uglavnom retko i pred usvajanje budžeta, dolazilo bi do ‘varnica’ i političkih ucena i onda bi jedna ili druga strana popustila i našlo bi se neko konkretno, ali namensko i kratkoročno rešenje, a posle bi svaki dijalog prestajao*“. DSS razlog i odgovornost za to što zakon nije donet stranački konkretizuje na način da se radilo o „nezainteresovanosti i nesposobnosti“ republičke Vlade, koju je činila u najvećoj meri DS, a koju su podržavali LSV i SVM, da se uradi taj posao. Sa druge strane, po oceni DSS-a, radilo se i o „odsustvu odgovornosti i inicijative“ pokrajinske vlasti (koju su činile iste stranke) da predlože zakon u ime Skupštine Vojvodine.

Očigledno je to da u proteklom periodu nije bilo spremnosti da se o ovom pitanju donese politička odluka, koja bi značila donošenje zakona o finansiranju Vojvodine, zaključuje SVM, ali istovremeno i precizira i da za postojeće teško stanje izuzetnu odgovornost snosi Vlada Mirka Cvetkovića. „*Prethodna republička vlada je naime donela Zakon o nadležnostima kojim je stvorila značajna očekivanja kod građana Vojvodine u pogledu dometa pokrajinske autonomije, a istovremeno finansijsku osnovu za vršenje novih nadležnosti nije obezbedila. Time je zapravo dala vetar u leđa onim političkim opcijama koje su izrazito protiv autonomije naše pokrajine*“ – obrazlaže SVM, ali i uz dopunu da – „*u ovom trenutku izražava umereni optimizam da aktiviranje radne grupe za izradu nacрта zakona o finansiranju Vojvodine možda predstavlja upravo začetak*

procesa koji bi na kraju rezultovao političkom odlukom o potrebi da se takav zakon donese“. Kao posebno odgovornu što ranije nije donet zakon, LSV takođe apostrofira DS, iako je, doduše, nije decidirano imenovao u svom odgovoru šta je razlog za to propuštanje: *„Nedostatak političke volje i onaj, već spomenuti, odnos prema Vojvodini kao ‘špajzu’. I to počev od onih stranaka koje su imale vertikalnu moći u čitavoj državi a u Vojvodini ubirale glasove. I nije to prvi takav primer. Podsetimo, između ostalog, i da se na potvrdu Statuta APV čekalo se godinu dana“.*

DS, opet, obrazlaže da se 2008. godine prvo pristupilo izradi zakona o nadležnostima, javnoj svojini, Statuta AP Vojvodine i nizu zakona kojima su Vojvodini date nadležnosti ili vraćena imovina. *„Oformljena je i radna grupa za izradu Zakona o finansiranju AP Vojvodine, ali na žalost, nije bilo dovoljno vremena da se postigne širok konsenzus o donošenju ovog zakona, visini i vrsti izvornih prihoda“* – iznose demokrate.

Ne postoji politička volja – ocenjuje Vojvodanska partija. *„Vojvodina se posmatra kao ‘budžetski trošak od 7%’, dok istovremeno puni taj isti budžet sa više od 40% finansijskih sredstava. Zakon o finansiranju bi po svojoj formi, morao predvideti i izvorna sredstva finansiranja Vojvodine, a to nikako nije prihvatljivo za centralnu administraciju države Srbije, koja god vladajuća garnitura da je tvori“* – smatra ta partija. Mišljenje LDP-a je da su političke stranke na vlasti od 2006. do danas izbegle donesu taj zakon „zbog toga što nema autonomije Vojvodine u sistemu“. Da je ima, Vojvodina bi po redosledu stvari najpre kreirala svoje potrebe i donosila zakone sama, a potom sa drugim subjektima u složenoj državi Srbiji utvrdila zajedničke potrebe – ocena je liberala.

Autonomija bez finansija?

Kada pokrajina nema izvorne prihode, niti zakonski regulisano finansiranje, već se njen „budžet“ formira političkim nagodbama, i dok više od dve trećine ovih sredstava čine transferi kojima pokrajina ne raspolaže jer se njima finansiraju nadležnosti republike – postavlja se neminovno pitanje da li se, u tim uslovima, može govoriti o autonomiji Vojvodine. Dijapazon stranačkih ocena kreće se – od odgovora da „jasno da ne može“, preko odvrćanja da „ipak ne treba svoditi autonomiju na pitanje njenog finansiranja“ – do stava da „ustavno-pravni okvir postoji“.

Lako se može doći do zaključka – sreće pažnju SVM – da zajamčeni vidovi prihoda predstavljaju osnovu budžetske samostalnosti, a ona je opet podloga da se stvore okviri za autonomno planiranje i procenjivanje svojih prioriteta. *„Ako pogledamo strukturu budžeta AP Vojvodine od 2008. godine, pa do poslednjeg za 2014. godinu, možemo konstatovati da autonomiju opredeljivanja prioriteta, kao izraza autonomnosti jedne teritorijalne jedinice, nije moguće ostvariti pod postojećim uslovima i ogromnim udelom ustupljenih i transfernih sredstava u budžetu pokrajine“* – konstatuje SVM. Sa druge strane, demokrate ukazuju da, ipak, ne treba poistovećivati autonomiju Vojvodine sa izvornim prihodima, ili celu njenu autonomiju svoditi na pitanje njenog finansiranja. *„Autonomija Vojvodine nije samo ekonomsko pitanje, nego i političko*

i pre svega demokratsko. Autonomija Vojvodine u obzir mora uzimati specifičnosti Pokrajine, mora davati nadležnosti Vojvodini da uređuje sva pitanja od pokrajinskog značaja, a za mnoge od tih nadležnosti nije potrebno obezbediti dodatna sredstva. Naravno da autonomija ne može biti potpuna bez rešavanja pitanja finansiranja, ali ne može se ni negirati njena svrha ili postojanje ukoliko se ne donese zakon o finansiranju nadležnosti AP Vojvodine“ – iznosi DS.

Autonomija Vojvodine postoji samo na papiru – smatra Vojvođanska partija i podseća da se budžet Vojvodine formira u republičkom parlamentu i da zavisi od „volje“ stranaka ili pojedinaca koje u datom momentu čine vlast, a da se u pokrajinskom parlamentu se samo raspoređuje. „*To nema veze sa izvornim autonomnim pravima i predstavlja relativnu i zavisnu kategoriju*“ – ocena je te stranke. Temu vojvođanske autonomije bez finansija LSV, opet, ilustruje na sledeći način: „*Građani i građanke Vojvodine dobro znaju da danas ne može ni da se okreći sve što je izgrađeno, sve što je napravljeno i što je radilo u vreme pune autonomije Vojvodine*“, a LDP kroz odgovor: „*Sva pitanja su izvedena iz jednog: ukoliko postoji autonomija, ona daje pravo da se samostalno uređuju oblasti i nadležnosti. Ukoliko je to regulisano drugačije, republičkim zakonima i slično – nema autonomije. Ovaj oblik autonomije političke dogovore pretvorio je u politički diktat*“.

Sa druge strane, DSS konstatuje da je Ustav „jasan“ i da se njegove odredbe moraju dosledno sprovesti. „*Ustav određuje visinu pokrajinskog budžeta. Političke nagodbe oko toga su neprihvatljive*“ – iznosi DSS. Socijalisti, takođe, ocenjuju da ustavno-pravni okvir postoji, ali da je problem to što je u mnogim delovima od strane Ustavnog suda osporen Zakon o nadležnostima APV, kao i najviši pravni akt APV – Statut, te da i pre odluka Ustavnog suda, od početka 2010. godine, mnoge nadležnosti nisu zaživele u praksi. „*Razloge zbog kojih nisu u potpunosti preuzete, prenete nadležnosti sa Republike Srbije na APV treba tražiti među političkim grupacijama koje su činile vlast i u izostanku političkog dogovora da se iskoriste svi raspoloživi pravni instrumenti i započne praktična primena, kao i u kontinuiranom odsustvu političkog dogovora na relaciji Republika-Pokrajina*“ – smatra SPS.

REGIONALIZACIJA, VOJVODINA, USTAV I EVROPSKE INTEGRACIJE

U evropskoj praksi prisutna je veoma velika raznolikost regionalnog organizovanja. U odnosu na upitanost u kojoj meri je domaći ustavni okvir u skladu sa evropskim rešenjima o ustrojstvu regionalnih nivoa vlasti, političke stranke zaključuju da ne postoji univerzalni evropski, još manje obavezujući model. I pored toga, zapažaju neke od njih, to ne znači da ne treba imati u vidu evropske primere dobre prakse, kao i tendenciju „spuštanja“ donošenja odluka na niže nivoe vlasti, gde god je to moguće.

„Ustav je pravljnjen u skladu sa potrebama građana i države Srbije. Ne postoje jedinstvena, unificirana, evropska rešenja, već i druge države prave rešenja spram svojih

potreba” – iznosi DSS. Socijalisti takođe ističu da ne postoji jedinstven, a najmanje obavezujući model autonomije i regionalizacije u Evropskoj uniji, uz zapažanje da su evropski ustavno-pravni i politički procesi usmereni ka povezivanju i integraciji, a ne ka podelama i razdvajanjima. „*Smatramo da je u tom domenu i ustavno-pravni okvir u Srbiji, što ne znači da ga ne treba dalje usavršavati*“ – navodi SPS.

Da je ustrojstvo regionalnih nivoa vlasti stvar organizacije svake države pojedinačno – konstatuje i LDP, ali i skreće pažnju da je „*zajedničko da se vlast formira na nižim nivoima gde god je to moguće, a da Evropa nije samo zbir nacionalnih država, već je pre svega skup regija*”. Demokrate se takođe slažu da se ne može govoriti o nekom „evropskom standardu“ decentralizacije, ali takođe ukazuju da je, ipak, „*tendencija u svim evropskim zemljama – pa čak i u onima koje, poput Francuske, spadaju u red država koje tradicionalno smatramo unitarnim i centralizovanim – da se sve više nadležnosti prebacuje na neke srednje nivoe vlasti, od sekundarnih zakonodavnih nadležnosti, pa do izvršnih*“.

Iako iskustvo evropskih zemalja u regionalnom organizovanju smatra veoma važnim, imajući u vidu da postoje rešenja koji zaslužuju najviše pohvale kao što su, na primer, Katalonija ili Južni Tirol, SVM ističe da praktična iskustva govore da direktno preuzimanje bilo kakvog rešenja, bez toga da se domaći teren prethodno pripremi i da se izvrši adaptacija stranog modela na domaće prilike, ne može dati dobre rezultate, a da je to naročito tačno u slučaju regionalnog ustrojstva države. „*Vojvodina je jedno veoma specifično područje sa bogatom istorijom i iskustvom u pogledu pitanja odnosa teritorijalne i centralne vlasti. Multikulturalnost i multinacionalnost Vojvodine takođe čini ovu regiju jedinstvenom u Evropi. Stoga, smatramo da ove okolnosti treba da predstavljaju polaznu osnovu svakog diskursa o autonomiji Vojvodine uz uzimanje u obzir evropskih primera dobre prakse*“ – iznosi SVM.

Prema sudu Vojvođanske partije, ustavni okvir autonomije Vojvodine „ne postoji“, pa je kao takav, neuporediv sa modernim ustavima zemalja članica EU: „*To je srbijanski izum do kojeg se došlo političkom pogodbom i mešetarenjem, i nivo pokrajinske vlasti se sveo na poštovanje ustavne odredbe od 7% finansijskih sredstava budžeta Republike Srbije*“. LSV iznosi generalni stav da je postojeći Ustav – u celini loš: „*Mi smo i 2006. godine i svih narednih godina upozoravali na to da on ne samo da guši vojvođansku autonomiju nego da nije u skladu ni sa međunarodnim pravom i kočnica je evropskim integracijama*“.

Imajući u vidu i briselsku odluku o početku pregovora o članstvu sa Srbijom u januaru 2014. godine, postavlja se, nadalje, i pitanje može li se tema pokrajinske autonomije, zbog problema u njenom funkcionisanju, postaviti kao sporna u nastavku evropskih integracija, a s obzirom da se ona decidno navodi i u dosadašnjim izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije?

„*Treba i mora*“ – smatraju i LDP i Vojvođanska partija. Ova potonja veruje da će se prilikom otvaranja pregovaračkih poglavlja „neminovno“ otvoriti i pitanje Vojvodine, od energetike, preko zemljišne politike i nasilno oduzete imovine, do stečenih ljud-

skih i manjinskih prava. Liberali obrazlažu da se pitanje autonomije Vojvodine mora postaviti u procesu evrointegracije Srbije, jer uslov za članstvo u EU jeste – stabilan unutrašnji politički sistem. Sasvim suprotan stav u pogledu „evropske radoznalosti“ za pitanje pokrajinske autonomije ima DSS, koji navodi da se to pitanje potencira i u strankama koje čine vladajuću koaliciju u pokrajini, najavom internacionalizacije tzv. „vojvodanskog pitanja“, te da tako iz Brisela pre stiže odgovor na te zahteve. „Što se predstavnika EU tiče, oni su licemerni kao i uvek. Traže poštovanje pravne države i Ustava kada je u pitanju finansiranje pokrajine, ali čute po pitanju neustavnih akata na kojima se pokrajina zasniva. Međutim, možda će uslov da bude i neka nova, recimo mađarska teritorijalna autonomija“ – odvrća DSS.

Ostale anketirane stranke smatraju da se u vizuri EU pitanje Vojvodine reflektuje kao pitanje vladavine prava, a ne ovog ili onog stepena autonomije. SVM, recimo, misli da je pitanje pokrajinske autonomije izuzetno bitan elemenat u procesu evropskih integracija Srbije i da je EU u proteklom periodu prepoznala Vojvodinu kao jednu jedinstvenu regiju („uživa u punoj meri simpatije evropskih institucija i zvaničnika“), ali da, budući da ne postoji jedinstveni evropski okvir ili model formiranja regija, Evropa ne postavlja pitanje koji se model regionalnog ustrojstva ovde primenjuje, niti se postavlja pitanje stepena autonomije, nego da je ovde više reč o poštovanju i sprovođenju odredbi sopstvenog ustava u svim domenima. „Iz aspekta evropskih integracija nije toliko sporno kako izgleda autonomija, već da li se sopstveni Ustav i zakoni poštuju, jer to predstavlja znak postojanja pravne države i vladavine prava – što opet čini jedan od osnovnih, ako ne i najbitniji uslov za pristupanje Srbije Evropskoj uniji“ – zaključuje SVM, uveren da izveštaji o napretku i rezolucije iz Brisela to i dokazuju. „Srbija ne može da se nada članstvu u Evropskoj uniji, ako pri tome nije rešila i zaokružila pitanje svoje unutrašnje teritorijalne organizacije na šta je upravo i Ustav obavezuje“ – dodaje SVM argumentujući zbog čega smatra da pitanje položaja Vojvodine predstavlja tzv. lakmus test postojanja vladavine prava i funkcionisanja institucija.

Pitanje autonomije Vojvodine je unutardržavno pitanje Republike Srbije i ono je bilo predmet interesovanja EU samo iz perspektve vladavine prava i činjenice da mnogi zakonski i ustavni rokovi za donošenje zakona kasne ili se ne donose – smatra i DS. Socijalisti smatraju da je u evropskom ogledalu ključni problem – praktična primena: „Dakle, u kojoj meri su određena ustavna rešenja zaživela, a ne nedostatak dobrih ustavnih rešenja. Ako uporedimo ustavna i zakonska rešenja u nekim evropskim zemljama i u Srbiji, ne bi trebalo da bude većih problema. Ostaje pitanje da li se date nadležnosti dosledno primenjuju i da li ih prate na adekvatan način određeni zakoni“ – navodi SPS.

LSV je uverena da se prati i posmatra šta se čini sa vojvodanskom autonomijom, iz prostog razloga što je Vojvodina deo evropske porodice i evropski region. „Osim toga, mi imamo običaj da kažemo da je autonomija Vojvodine barometar istinskih demokratskih promena, spremnosti na decentralizaciju Srbije i poštovanje različitosti“. Da se, na tom pitanju – ističe LSV – vidi postoji li istinska opredeljenost za evropski put.

STAVOVI STRANAKA O REŠENJU VOJVODANSKOG PROBLEMA

O putu i načinu na koji bi trebalo tražiti rešenja za problem ostvarivanja autonomije Vojvodine političke partije imaju različite, u nekim slučajevima izrazito suprotstavljene stavove, ali je uočljivo da većina stranaka obuhvaćenih anketom smatra da bi održivo rešenje bilo u donošenju novog Ustava Srbije, makar u srednjoročnom periodu. Međusobno najudaljenije stavove iznose DSS, koji sa jedne strane nudi rešenje „*da se Srbija okrene sebi, proglasi političku neutralnost, prekine evrointegracije i prestane da ispunjava licemerne zahteve briselske administracije*“, dok sa druge strane, Vojvodanska partija veruje da je rešenje u potpuno drugačijoj teritorijalnoj organizaciji države i njenoj federalizaciji, dogovoru Vojvodine i Srbije kao dva istorijska, utemeljena entiteta i donošenju novog Ustava Srbije.

Takođe, za novi Ustav Srbije kao instrumenta rešenja svoj glas odmah daju i LDP i LSV, na nešto duže staze i SVM, ali i DS takođe – stavom da će „Ustav Srbije morati jasnije da definiše postojeće nedležnosti Vojvodine“. Liberali smatraju da je rešenje u novom Ustavu Srbije kojim bi bio definisan položaj Vojvodine koja svoju autonomiju definiše sopstvenim Ustavom, te da Srbija ima pravo da se razvija policentrično, sa sopstvenom pravima i odgovornošću prema građanima Srbije u Vojvodini. LSV put vidi u novom Ustavu Srbije uz javnu raspravu koja je prošli put izostala, uz garancije vojvodanske autonomije, kao i omogućavanje decentralizacije Srbije („*koja se sada koči*“), a u skladu sa tim ističe i značaj promene izbornih zakona kako bi se omogućilo i ravnopravnije predstavljanje građana iz svih krajeva Srbije u republičkom parlamentu. Stav SVM-a je da – budući da među relevantnim akterima na političkoj sceni u ovom trenutku ne postoji volja za jačanjem položaja AP Vojvodine putem promene Ustava – jedinu mogućnost predstavlja istovremeni rad na izmenama i dopunama Zakona o nadležnostima APV, donošenju novog Statuta i usvajanju Zakona o finansiranju pokrajine. Međutim, „srednjoročno gledano“, mišljenje i ove stranke je da bi održivo rešenje za status AP Vojvodine bilo moguće iznaći u postupku promene njenog ustavnog položaja.

Da su, naime, postojeća ustavna rešenja nedorečena i da bi ih trebalo preciznije definisati, veruju i SVM („*možemo samo potvrdno da odgovorimo*“), LDP („*teško se može postići trajnije rešenje samo promenama jednog konceptijski loše utemeljenog ‘osnovnog zakona’*“), LSV („*da nije tako, ne bismo ni bili u poziciji da zakon o finansiranju nadležnosti godinama nije napisan, niti da Ustavni sud na svakih pola godine ili godinu, kruni i obesmišljava vojvodansku autonomiju, da pokrajina u međuvremenu siromaši i propada i da se više ne skriva njeno zakidanje*“), DS („*upravo je to razlog za mogućnost proizvoljnog tumačenja u zavisnosti od dnevno-političkih procena i potreba*“) i Vojvodanska partija („*ovaj Ustav je loš i nepopravljiv*“). Sasvim suprotan stav ima DSS: „*Ne postoje tumačenja okvira autonomije, već želja da se od Vojvodine napravi država u državi, a ne pokrajina. Okviri su bili veoma jasni i kada su donošeni Zakon o nadležnostima i Statut Vojvodine, ali se svesno radilo van tih okvira. Ta politika je doživela svoj debakl pred Ustavnim sudom*“.

Socijalisti rešenje za problem ostvarivanja autonomije Vojvodine prvenstveno vide u doslednoj primeni utvrdenog i unapređenju ustavnih rešenja u praksi, čemu – nakon poznatih odluka Ustavnog suda Srbije – treba da prethodi rad na usaglašavanju Statuta APV, što podrazumeva utvrđivanje nadležnosti i donošenje Zakona o finansiranju APV. U pogledu dileme da li su postojeća ustavna rešenja nedorečena i da li bi ih trebalo preciznije definisati, socijalisti će opširno obrazložiti da se njihovo shvatanje autonomije „nalazi između dva suprotstavljena i nepomirljiva pola“, da „u svakom slučaju, već postojeći ustavni okvir nadležnosti autonomne pokrajine otvara mogućnosti da se u funkcionisanju autonomije mnogo toga značajno poboljša“, a „*da li ustavna rešenja treba precizirati i da li je za to potrebna izmena aktuelnog Ustava, stvar je opšteg političkog konsenzusa u Srbiji*“.

Koja je prava mera autonomije?

Od postojećih ustavnih rešenja kao „prave mere“ autonomije – sve do Vojvodine sa statusom republike u federalizovanoj Srbiji – raspon je i u kojem se kreću zalaganja političkih stranaka u pogledu nivoa vojvođanske autonomije. Nijedna od političkih partija obuhvaćenih anketom ne zagovara ukidanje pokrajinske autonomije, a većina njih smatra da Vojvodina treba da ima veći stepen autonomije od sadašnjeg.

DSS podržava postojeći Ustav Srbije i ono što u njemu piše, bilo da se radi o nadležnostima za Vojvodinu ili njenom finansiranju. Prema mišljenju ove stranke, rešenje predviđeno ovim Ustavom predstavlja „pravu meru autonomije“, a sve što je više od toga „vodilo bi federalizaciji Srbije i predstavlja podmetačinu, jer se ne radi o autonomiji, već o federalnoj jedinici, zapravo državi“. „*Ne mogu se efekti postići nadležnostima, već radom pokrajinskih institucija, a predviđene nadležnosti predstavljaju dovoljan osnov za ekonomski razvoj pokrajine*“ – smatra DSS. U osnovi sličan stav iznose i socijalisti: „*SPS smatra opravdanim da Pokrajina ima autonomiju u poslovima iz svoje nadležnosti, saglasno Ustavu Srbije i svom konstitutivnom aktu; svoje izvore prihoda i budžet; pravo da uređuje organizaciju pokrajinskih organa; pravo da učestvuje u izradi prostornog planiranja, kao i ingerencije u oblasti zdravstva, socijalnog staranja, obrazovanja, kulture, razvoja poljoprivrede i sela, službene upotrebe jezika i pisma nacionalnih manjina, zaštite i unapređenja životne sredine, urbanizma*“. Sudska vlast pripada Republici – navode socijalisti – jer primena zakona treba da bude jedinstvena i ni u kom slučaju ne bi trebalo da bude sporno da svi građani Republike Srbije imaju ista prava i obaveze i da Republika garantuje primenu jedinstvenog pravnog poretka.

Kada se bude pokrenula debata o promeni ustava, pokrenuće se i pitanje uvođenja novih nadležnosti – ocenjuju demokrate. „*Jedan od nacрта Statuta predviđao je neku vrstu sekundarne zakonodavne vlasti za pokrajinu, odnosno da pokrajinske odluke na teritoriji pokrajine u oblastima od pokrajinskog značaja imaju snagu zakona. Time bi dometi pokrajinske autonomije, a samim tim i njeni efekti, bili značajniji*“ – precizira DS svoje viđenje autonomije. LDP, opet, podvlači da je autonomija oblik orga-

nizovanja koji podrazumeva samostalno odlučivanje o pitanjima koja su definisana – Ustavom Vojvodine, a da je za to neophodna politička autonomija koje nema u sadašnjem obliku organizovanja Srbije. Vojvodina je deo Srbije i treba joj dozvoliti da se samoorganizuje, da se politički autonomizuje – smatraju liberali. Oni ističu da je Srbiji u interesu da pomogne jednom svom delu – Vojvodini, da se kroz samodefinisanje organizuje i ponese odgovornost za svoj razvoj, a tako i za razvoj države. „*Vojvodina može samostalno da kroz Ustavotvornu skupštinu donese Ustav Vojvodine kojim bi deo nadležnosti prenela na Srbiju, kao što su monetarna politika, bezbednosna i diplomatija*“, smatra ova stranka.

Zalaganje LSV-a je da se Vojvodini vrati puna autonomija, kakvu je imala do 1988. godine, što znači zakonodavnu, sudsku, izvršnu vlast, pravo na imovinu i prihode. „*Vojvodina je imala i svoj Ustavni sud, imala je Narodnu banku, svoju policiju, svoje banke, svoju poljoprivredu, svoj Naftagas i druga preduzeća. I pored svega toga, bila je deo Srbije, njena autonomna pokrajina i nije imala nameru da se otcepljuje ili šta slično*“ – navodi LSV. Takođe, SVM se zalaže za uspostavljanje zakonodavne, izvršne i sudske vlasti u oblastima i pitanjima za koje se polazeći od načela supsidijernosti i od istorijskih, kulturoloških, nacionalnih i jezičkih specifičnosti Vojvodine utvrdi da su od naročitog značaja za pokrajinu. Takav nivo autonomije treba da bude praćen i adekvatnim finansijskim sredstvima i budžetskom samostalnošću koja bi se postigla ubiranjem izvornih prihoda AP Vojvodine. „*Međutim, svesni smo činjenice da sadašnji ustavno-ravni okvir ne omogućava realizaciju ovakvog koncepta autonomije*“ – navodi SVM, a razlog tome, osim političke dimenzije, vide u okolnosti da drugi delovi države nisu pokriveni sličnim vidovima autonomnih regija. Zbog toga SVM veruje da suštinsko rešavanje statusa Vojvodine – ne može proteći bez odgovarajućeg diskursa o regionalizaciji države.

Zalaganje za sasvim drugačijom teritorijalnom organizacijom dolazi iz Vojvođanske partije, koja je za korenite promene, sa federalizacijom Srbije u kojoj bi po novom Ustavu Srbije Vojvodina bila definisana kao Republika u zajedničkoj državi Srbiji. „*Vojvodina republika bi u takvom statusu imala na raspolaganju sve atribute zakonodavne, sudske i izvršne vlasti, prava na raspolaganje imovinom, prirodnim i radom stvorenim resursima, kao i finansijsku nezavisnost u skladu sa potrebama buduće savezne države*“ – iznosi ova stranka, uz ocenu i da je federalizacija „lek za opustošenu i osiromašenu Vojvodinu, ali koristan i za druge delove Srbije i državu u celini“.

STAVOVI O „VOJVOĐANSKOM SEPARATIZMU”

U javnom diskursu Srbije često izgovarana uopštena teza o navodnom postojanju „vojvođanskog separatizma“ pitanje je koje na najizrazitiji način razgraničava stavove političkih stranaka. Osim ocene socijalista koja bi se mogla svesti i na stav po principu „može biti, a i ne mora da bude“, ili „malo ima, malo nema“, sve ostale partije obuhvaćene anketom formulišu decidirane stavove u odnosu na upitanost o

postojanju „vojvođanskog separatizma“, koji su smešteni na najudaljenijim polovima potvrdnog, odnosno jasno određenih odgovora. Političke stranke većinom – regionalne vojvođanske stranke, zajedno sa demokratama i liberalima – ocenjuju da „vojvođanskog separatizma“ nema.

Jedino stranka koju predvodi Vojislav Koštunica među anketiranim partijama izričito tvrdi da ovaj separatizam postoji i smatra da razloge i motive ove pojave treba tražiti i na spoljnom i na unutrašnjem planu. S jedne strane, van granica Srbije, te da je tu „cilj dalje slabljenje Srbije kao države“, a da je na unutrašnjem planu, prema oceni DSS, cilj u zaštiti „jedne novoformirane političke kaste“ koja je naslonjena na budžet APV. Taj politički pravac je, prema mišljenju DSS, svoju početnu manifestaciju imao u donošenju neustavnog Statuta, a kulminaciju u usvajanju Deklaracije o zaštiti prava APV, a ove aktivnosti dovele su do „mešanja briselskih činovnika u unutrašnje stvari Srbije“, antagonizama, nerazumevanja i stalnih tenzija između republičke i pokrajinske vlasti, stvaranja nepoverenja... I pored svega, DSS ipak konstatuje da separatizam nema svoje utemeljenje u narodu.

Sve ostale anketirane stranke (osim SPS) jasno odvrćaju da „vojvođanskog separatizma“ nema i iznose svoje ocene šta se krije iza činjenice da je spominjanje te pojave postala konstanta u političkom vokabularu već duže od dve decenije. Demokrate to vide u postojanju potrebe da se svako pitanje koje postavlja u centar nadležnosti Vojvodine ili njeno finansiranje senzacionalistički predstavi kao separatizam, a liberali smatraju da je reč o propagandnoj borbi elite kojoj odgovara centralizacija Srbije. Prema mišljenju LSV proizvodnja izmišljenog separatizma služi za pokrivanje drugih, dobro poznatih problema u državi, kao što Vojvođanska partija smatra da takve neosnovane optužbe za cilj imaju zadržavanje postojećeg stanja, te i da postoji strah od drugačijeg, pa se izmišljaju neprijatelji. Ova potonja stranka precizira da je jedino tačno da postoji jasan zahtev za drugačije uređenom državom, što podrazumeva „čiste račune“ Vojvodine sa Srbijom, a ligaši skreću pažnju da je „iluzorno očekivati da će građani zauvek ćutati i trpeti centralizam zbog kojeg je Beograd sve veći i bogatiji, a ostatak Srbije sve siromašniji i prazniji“. (*„...Da će ćutati i trpeti da se pitanje vojvođanske autonomije stalno gura pod tepih, dok se vojvođanska imovina rasprodaje, i da stalno postoje neki višestruki aršini: jedni za Beograd, drugi za opštine na severu Kosova, a neki najgori za Vojvodinu. Godinama je već tako da se onaj ko voli Vojvodinu proglašava separatistom, a ko voli Kosovo – patriotom“*). Temu optužbi za navodni separatizam koje, kako locira Vojvođanska partija, krenu iz beogradskih krugova kada god se spomenu prava Vojvodine i Vojvođana, LDP definiše: *„Problem se ne svodi na pitanje da li su Beograd i Srbija krivci za sve probleme Vojvodine, nego na pitanje kojoj eliti odgovara centralizacija Srbije i kako se ta elita propagandno bori za svoje separatne interese, separatne u odnosu na interese svih građana Srbije“*. Konačno, SVM naročito upozorava na negativne posledice pominjanja takozvanog vojvođanskog separatizma u sadašnjem trenutku, budući da, osim što je neprimereno i anahrono, ono dovodi do nepotrebne tenzije, usporavanja i sužavanja manevarskog prostora svih učesnika u dijalogu o statusu Vojvodine. Jer, podseća se na period u proteklih dvadeset godina, buran i u pogledu položaja AP Vojvodine, budući

da je ona doživljavala izuzetno velike i nagle promene, praćene političkim odlukama vodećih struktura uz ustavno-pravno pokriće, a da je, kako zapaža SVM, opravdanje takvih odluka bila javno deklarirana namera nekadašnjih vodećih struktura da se „spreči eskalacija vojvođanskog separatizma“, te da su takvi stavovi „onomad očigledno pogodili istorijski momenat i tzv. duh vremena“.

Po shvatanju socijalista, već i samim pitanjem za učesnike stranačke ankete sugerisano je „da separatizma malo ima, malo nema“. Stranke su naime zamoljene da osim izjašnjavanja o tome da li po njima postoji vojvođanski separatizam svoj stav, u slučaju njihovog potvrdnog odgovora, argumentuju preciznim navođenjem razloga, motiva, konkretnog manifestovanja i posledica te pojave, odnosno u slučaju odrećnog odgovora, da predoče svoje viđenje konstantnog prisustva ocena o vojvođanskom separatizmu u političkom vokabularu već duže od dve decenije. Potpuno u skladu sa takvim razumevanjem postavljenog pitanja, SPS iznosi stav da se (*„ako izuzmemo odluke Ustavnog suda i posao koji sledi da bi se neustavne odredbe Statuta dovele u ustavne okvire“*) ne može reći da u radu pokrajinskih organa ima izraćenog separatizma, ali i da, sa druge strane, *„ne treba mnogo mudrosti za konstataciju da se poslednjih decenija, povremeno, manje ili više, programski i deklarativno, ne pojavljuju u političkom govoru i delovanju separatističke težnje“*. Ovo su, kako kažu, socijalisti spremniji „da nazovu autonomaštvom“ koje, kako primećuju, ima dvojaki cilj. Ukoliko su njeni nosioci pripadnici nacionalne manjine, cilj je obezbećivanje nacionalnog identiteta, širenje posebnih prava sa, u krajnjoj liniji, *„manje ili više pritajenom i definisanom mišlju za izdvajanje iz sastava države kojoj se pripada“*. S druge strane, ako su nosioci autonomaških tendencija pripadnici većinskog naroda u državi, prema mišljenju socijalista, motivacija je takođe dvojaka: *„da se obezbede što veća politička prava i ingerencije dominantnih socijalno-političkih grupa na odrećenoj teritoriji koje bi joj obezbedile privilegovan položaj u državnoj celini, a zatim neretko i sa daljom premisom o odvajanju i posebnoj državnosti“*. Po viđenju SPS, ove dve tendencije mogu uspešno da sarađuju do izvesne tačke i zajednički ostvarenog cilja – *„do potpunog slabljenja i destrukcije države kojoj se pripada, a onda je verovatan sukob među njima u kome su svi gubitnici“*, a ovkve težnje – makar i samo u političkom govoru i zarad ubiranja sitnih političkih poena – *„ispoljavaju se u periodima kada je država pritisknuta različitim socijalno-ekonomskim i drugim teškoćama i problemima“*.

ODGOVORI POLITIČKIH STRANAKA
(po abecednom redosledu)

1. Da li je pitanje statusa Vojvodine rešeno Ustavom iz 2006. godine?

– Najveći problem u svakodnevnom funkcionisanju pokrajine nisu postojeće ustavne norme, nego to što se one ne poštuju. Nadležnosti koje su ustavom definisane očigledno nisu dovoljno jasno određene, što pruža mogućnost za različito tumačenje, pa, samim tim, i kršenje i nepoštovanje tih odredaba. Ustavom nije jasno rešeno ni pitanje finansiranja Vojvodine, jer predviđa da budžet Vojvodine iznosi 7% budžeta Srbije, ali nije definisano na koji način taj novac treba da se obezbedi u budžetu, kao ni to da li se taj procenat odnosi na rashodnu ili prihodnu stranu budžeta. Isto tako, s obzirom na to da je većina nadležnosti definisana zakonom a ne Ustavom, moguće je da se kroz izmene zakona menjaju i nadležnosti AP Vojvodine, a zakon je mnogo lakše izmeniti nego Ustav.

2. Koje se konkretne funkcije autonomije ostvaruju postojećim ustavnim rešenjima?

– Građani Vojvodine su umnogome oštećeni odlukom Ustavnog suda, jer su AP Vojvodini oduzete mnoge nadležnosti koje su direktno išle u korist građana. Vojvodina je prestala da finansira sve njih, među njima i pomoć za trudnice i porodilje, mlade naučnike, ili pomoć za mlade porodice. Isto će biti i sa onim nadležnostima koje su proglašene neustavnim kada je u pitanju Statut. Neke lokalne samouprave su, nakon toga, počele same da finansiraju ove nadležnosti, ali im je nakon oduzimanja sredstava i smanjenja budžeta od strane Vlade Srbije onemogućeno da to rade. Opet, moguće je da se takve stvari dešavaju jer je vrlo malo nadležnosti definisano Ustavom i uglavnom se sve ostavljaju za niže pravne akte da se u njima realizuju.

3. Koji su učinci Skupštine i Vlade Vojvodine mogući u postojećem ustavnom okviru, u odnosu na građane na koje se njihove odluke (akti) odnose?

– Odluke Skupštine Vojvodine nisu obavezujuće i to je najveći problem kada je u pitanju njihovo sprovođenje. Kad je u pitanju učinak Vlade, najveći problem jeste deo nadležnosti koje formalno postoje, posebno kada su u pitanju prenete nadležnosti jer je, po zakonu, Vlada dužna da za prenete nadležnosti obezbedi i sredstva za sprovođenje tih nadležnosti.

4. Kako je moguće da načelno postoji politički kompromis o „ekonomskoj autonomiji”, koji je ozvaničen usvajanjem Ustava 2006. godine, i to odredbama o visini pokrajinskog budžeta (sedam posto) u odnosu na republički, a da se u praksi ta ustavna garancija krši?

– Suština problema je upravo u tome što je taj kompromis postignut načelno. Svaki put od 2006. godine, kada su usvajani zakoni o budžetu i zakoni o izmenama i dopunama

zakona o budžetu u Skupštini Srbije vodila se polemika o tome da li je ustavni minimum od 7% ispunjen. Tom prilikom pojavljivalo se nekoliko nivoa nesporazuma.

Prvo, da li se taj procent obračunava od prihodne ili rashodne strane budžeta. Zakonom o budžetskom sistemu iz 2012. godine ova dilema je prekinuta jer je Vlada, po uverenju DS suprotno ustavu, Skupštini predložila Zakon o budžetskom sistemu kojim je definisano da se taj procenat računa od poreskih prihoda, što je manje čak i od prihodne strane budžeta koja je kod nas manja s obzirom na to da je naš budžet u deficitu. S obzirom na to da Ustav definiše da budžet Vojvodine iznosi 7% budžeta Srbije, a ne 7% poreskih prihoda, DS je uverena da je ta odredba suprotna Ustavu i da će USS to i potvrditi.

Drugo, rasprava se vodila i oko toga da li ta odredba u Ustavu znači da je Srbija ta koja treba da obezbedi tolika sredstva u budžetu Vojvodine, ili Ustav samo definiše da budžet Vojvodine treba da bude toliki, ali ne ustanovljava obavezu Republike Srbije da obezbedi ta sredstva. Argument koji bi išao u prilog tome da Ustav ne određuje i obavezu Srbije da obezbedi ta sredstva nema smisla u situaciji u kojoj Vojvodina nema izvorne prihode i nema načina da na drugi način obezbedi sredstva koja bi joj nedostajala da bi njen budžet iznosio najmanje 7%. Sve dok Republika Srbija ne usvoji zakon o finansiranju nadležnosti AP Vojvodine i sve dok ne obezbedi AP Vojvodini mogućnost da i sama ima svoje prihode nezavisno od onoga što „dobija“ od Vlade Srbije, Republika Srbija je iz svojih sredstava dužna da obezbedi AP Vojvodini budžet u iznosu od 7% budžeta Srbije.

Treći sukob uvek je postojao oko toga šta sve ulazi u tih 7%, odnosno koji su to prihodi koji se računaju kao sastavni deo budžeta Vojvodine. Problem je u tome što se pokušavala stvoriti slika da transferna sredstva koja samo prođu kroz budžet Vojvodine isto tako čine tih 7%. To se postizalo tako što su se u budžet Vojvodine „gurali“ i oni prihodi koji ni po Ustavu ni po zakonskim nadležnostima u njemu ne mogu biti. Tako su, na primer, u budžet Vojvodine za 2013. i 2014. godinu ušle plate za prosvetne radnike zaposlene u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju, iako Zakon o osnovama obrazovanja i vaspitanja, jasno definiše da se sredstva za plate zaposlenih u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju obezbeđuju u budžetu Republike Srbije.

5. Može li se govoriti o autonomiji pokrajine ako ta teritorijalna jedinica nema izvorne prihode, niti zakonski regulisano finansiranje, već se njen „budžet“ formira političkim nagodbama, dok više od dve trećine ovih sredstava čine transferi kojima pokrajina ne raspolaže jer se njima finansiraju nadležnosti republike – plate u prosveti i kulturi?

– Odgovor na ovo pitanje delimično je sadržan u odgovoru na prethodno. Ipak, ne treba poistovećivati autonomiju Vojvodine sa izvornim prihodima, ili celu njenu autonomiju svoditi na pitanje njenog finansiranja. Autonomija Vojvodine nije samo ekonomsko pitanje, nego i političko i pre svega demokratsko. Autonomija Vojvodine u obzir mora uzimati specifičnosti Pokrajine, mora davati nadležnosti Vojvodini

da uređuje sva pitanja od pokrajinskog značaja, a za mnoge od tih nadležnosti nije potrebno obezbediti dodatna sredstva. Naravno da autonomija ne može biti potpuna bez rešavanja pitanja finansiranja, ali ne može se ni negirati njena svrha ili postojanje ukoliko se ne donese zakon o finansiranju nadležnosti AP Vojvodine.

6. Šta je razlog što zakon o finansiranju Vojvodine nije donet od 2008. do 2014. godine?

– 2008. godine se prvo pristupilo izradi zakona o nadležnostima, javnoj svojini, Statuta AP Vojvodine i nizu zakona kojima su Vojvodini date nadležnosti ili vraćena imovina. Oformljena je i radna grupa za izradu Zakona o finansiranju AP Vojvodine, ali na žalost, nije bilo dovoljno vremena da se postigne širok konsenzus o donošenju ovog zakona, visini i vrsti izvornih prihoda.

7. Da li politička tumačenja okvira autonomije upućuju na to da su postojeća ustavna rešenja nedorečena i da bi ih trebalo preciznije definisati?

– Da. Kao što je rečeno u odgovoru na prvo pitanje, upravo je to razlog za mogućnost proizvoljnog tumačenja u zavisnosti od dnevopolitičkih procena i potreba.

8. U kojoj meri je postojeći ustavni okvir u skladu sa evropskim rešenjima o ustrojstvu regionalnih nivoa vlasti?

– Ne postoji neki univerzalni evropski model decentralizacije, i zbog toga ne možemo govoriti o nekakvom „evropskom standardu“ ili modelu. I u Evropskoj uniji i u evropskim zemljama koje nisu članice EU postoje različiti modeli državnog i teritorijalnog uređenja i države se međusobno razlikuju prema stepenu decentralizacije. U EU ima i unitarnih država i regionalizovanih i federalizovanih država.

Ipak, ono što jeste tendencija u svim evropskim zemljama, pa čak i u onima koje, poput Francuske, spadaju u red država koje tradicionalno smatramo unitarnim i centralizovanim, to je da se sve više nadležnosti prebacuje na neke srednje nivoe vlasti, od sekundarnih zakonodavnih nadležnosti, pa do izvršnih.

9. Može li se pitanje pokrajinske autonomije, zbog problema u njenom funkcionisanju, postaviti kao sporno u nastavku evropskih integracija, a s obzirom da se ono decidno navodi i u svim dosadašnjim izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije?

– Pitanje autonomije Vojvodine je unutardržavno pitanje Republike Srbije i ono je bilo predmet interesovanja EU samo iz perspektve vladavine prava i činjenice da mnogi zakonski i ustavni rokovi za donošenje zakona kasne ili se ne donose.

10. Koji su predlozi vaše političke stranke za rešenje tog problema?

– (bez odgovora)

11. Da li vaša politička stranka:

- a) Podržava i smatra zadovoljavajućim postojeći nivo pokrajinske autonomije? *Ako je odgovor pozitivan – objasnite koji su konkretni efekti aktuelnih nadležnosti kad je u pitanju mogućnost ekonomskog i političkog razvoja APV unutar države i u procesu evrointegracija koji uključuje i raznovrsnu međuregionalnu saradnju. Ako je odgovor negativan – objasnite šta je u postojećem okviru sporno i zbog čega.*
- b) Smatra da Vojvodina treba da ima veći stepen autonomije, koji uključuje zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast u domenu pitanja od regionalnog interesa? *Objasnite kakvo bi to rešenje bilo, zašto to smatrate boljim rešenjem i koji bi bili njegovi efekti.*
- c) Predlaže drugačiji oblik i nivo autonomije Vojvodine? *Objasnite konkretno koji je to nivo autonomije i sa kojim nadležnostima pokrajinskih organa vlasti.*
- d) Zagovara ukidanje pokrajinske autonomije? *Objasnite zbog čega smatrate da bi to bilo svrsishodno.*

– Svakako da će Ustav Srbije morati jasnije da definiše postojeće nadležnosti Vojvodine, ali kada se bude pokrenula debata o promeni ustava, pokrenuće se i pitanje uvođenja novih nadležnosti. Jedan od nacрта Statuta predviđao je neku vrstu sekundarne zakonodavne vlasti za pokrajinu, odnosno da pokrajinske odluke na teritoriji pokrajine u oblastima od pokrajinskog značaja imaju snagu zakona. Time bi dometi pokrajinske autonomije, a samim tim i njeni efekti, bili bi značajniji.

12. Postoji li vojvođanski separatizam?

- a) Ako smatrate da postoji, navedite koji su njegovi razlozi i motivi, čime se konkretno manifestuje (odluke i aktivnosti pokrajinskih organa) i kakvi su njegovi efekti i posledice (precizno ih navedite).
- b) Ako smatrate da ne postoji, objasnite kako takve ocene razumete, te kako vidite to što su one konstanta u političkom vokabularu već duže od dve decenije.

– Ne postoji. Postoji potreba da se svako pitanje koje postavlja u centar nadležnosti Vojvodine ili njeno finansiranje senzacionalistički predstavi kao separatizam.

1. Da li je pitanje statusa Vojvodine rešeno Ustavom iz 2006. godine?

– Dokle god je ovaj Ustav na snazi, jeste.

2. Koje se konkretne funkcije autonomije ostvaruju postojećim ustavnim rešenjima?

– Ostvaruju se osnovne funkcije svake autonomije – da samostalno donosi i izvršava sopstvene akte i izvršava akte čije joj izvršavanje država poveri.

3. Koji su učinci Skupštine i Vlade Vojvodine mogući u postojećem ustavnom okviru, u odnosu na građane na koje se njihove odluke (akti) odnose?

– To u najvećoj meri zavisi od sposobnosti onih koji vode Skupštinu i izvršni organ pokrajine. Stranke pokrajinske koalicije su donedavno vodile državu i imale su tada najširi mogući ustavni okvir, a rezultati su za građane bili poražavajući.

4. Kako je moguće da načelno postoji politički kompromis o „ekonomskoj autonomiji”, koji je ozvaničen usvajanjem Ustava 2006. godine, i to odredbama o visini pokrajinskog budžeta (sedam posto) u odnosu na republički, a da se u praksi ta ustavna garancija krši?

– Ova pojava je rezultat naopake neustavne prakse koja je započeta odlaskom sa vlasti DSS i Vojislava Koštunice, a koju su u republičkoj i pokrajinskoj skupštini sprovodile stranke koje se svakodnevno zaklinju u „građanke i građane Vojvodine“ – DS i LSV. Od stranaka pokrajinske vlasti, samo je SVM u vezi sa ovom temom imao principijelan stav. Nema razloga za čuđenje, jer ako postoji praksa kršenja Ustava po pitanju Kosova i Metohije, koja je druga autonomna pokrajina Srbije i o tome se čuti ili se podržava takva praksa, zašto bi u slučaju Vojvodine bilo drugačije?

5. Može li se govoriti o autonomiji pokrajine ako ta teritorijalna jedinica nema izvorne prihode, niti zakonski regulisano finansiranje, već se njen „budžet” formira političkim nagodbama, dok više od dve trećine ovih sredstava čine transferi kojima pokrajina ne raspolaže jer se njima finansiraju nadležnosti republike – plate u prosveti i kulturi?

– Ustav određuje visinu pokrajinskog budžeta. Političke nagodbe oko toga su neprihvatljive. Ustav je jasan i njegove odredbe se moraju dosledno sprovoditi.

6. Šta je razlog što zakon o finansiranju Vojvodine nije donet od 2008. do 2014. godine?

– Nezainteresovanost i nesposobnost republičke Vlade, koju je činila u najvećoj meri DS, a koju su podržavali LSV i SVM da se uradi taj posao, sa jedne, i odsustvo odgo-

vornosti i inicijative pokrajinske vlasti, koju su činile iste stranke, da predlože zakon u ime Skupštine AP Vojvodine, sa druge strane.

7. Da li politička tumačenja okvira autonomije upućuju na to da su postojeća ustavna rešenja nedorečena i da bi ih trebalo preciznije definisati?

– Ne postoje tumačenja okvira autonomije, već želja da se od Vojvodine napravi država u državi, a ne pokrajina. Okviri su bili veoma jasni i kada su donošeni Zakon o nadležnostima i Statut Vojvodine, ali se svesno radilo van tih okvira. Ta politika je doživela svoj debakl pred Ustavnim sudom, koji je u Odluci veoma precizno opisao te okvire i sada treba vratiti stvari u redovne tokove.

8. U kojoj meri je postojeći ustavni okvir u skladu sa evropskim rešenjima o ustrojstvu regionalnih nivoa vlasti?

– Ustav je pravljen u skladu sa potrebama građana i države Srbije. Ne postoje jedinstvena, unificirana, evropska rešenja, već i druge države prave rešenja spram svojih potreba.

9. Može li se pitanje pokrajinske autonomije, zbog problema u njenom funkcionisanju, postaviti kao sporno u nastavku evropskih integracija, a s obzirom da se ono decidno navodi i u svim dosadašnjim izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije?

– To pitanje se potencira i u strankama koje čine vladajuću koaliciju u pokrajini najavom internacionalizacije tzv. „vojvođanskog pitanja“, tako da iz Brisela pre stiže odgovor na te zahteve. Što se predstavnika EU tiče, oni su licemerni kao i uvek. Traže poštovanje pravne države i Ustava kada je u pitanju finansiranje pokrajine, ali čute po pitanju neustavnih akata na kojima se pokrajina zasniva. Međutim, možda će uslov da bude i neka nova, recimo mađarska teritorijalna autonomija.

10. Koji su predlozi vaše političke stranke za rešenje tog problema?

– Rešenje je da se Srbija okrene sebi, proglasi političku neutralnost, prekine evrointegracije i prestane da ispunjava licemerne zahteve briselske administracije.

11. Da li vaša politička stranka:

- a) **Podržava i smatra zadovoljavajućim postojeći nivo pokrajinske autonomije? Ako je odgovor pozitivan – objasnite koji su konkretni efekti aktuelnih nadležnosti kad je u pitanju mogućnost ekonomskog i političkog razvoja APV unutar države i u procesu evrointegracija koji uključuje i raznovrsnu međuregionalnu saradnju. Ako je odgovor negativan – objasnite šta je u postojećem okviru sporno i zbog čega.**
- b) **Smatra da Vojvodina treba da ima veći stepen autonomije, koji uključuje zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast u domenu pitanja od regionalnog in-**

teresa? Objasnite kakvo bi to rešenje bilo, zašto to smatrate boljim rešenjem i koji bi bili njegovi efekti.

- c) Predlaže drugačiji oblik i nivo autonomije Vojvodine? Objasnite konkretno koji je to nivo autonomije i sa kojim nadležnostima pokrajinskih organa vlasti.**
- d) Zagovara ukidanje pokrajinske autonomije? Objasnite zbog čega smatrate da bi to bilo svrsishodno.**

– DSS podržava Ustav Srbije i ono što u njemu piše bilo da se radi o nadležnostima za Vojvodinu, ili njenom finansiranju. Rešenje predviđeno Ustavom predstavlja pravu meru autonomije. Sve što je više od toga vodilo bi federalizaciji Srbije i predstavlja podmetačinu, jer se ne radi o autonomiji, već o federalnoj jedinici, zapravo državi. Ne mogu se efekti postići nadležnostima, već radom pokrajinskih institucija. Predviđene nadležnosti predstavljaju dovoljan osnov za ekonomski razvoj pokrajine. Na žalost, do sada je izostala ta druga komponenta, koja se odnosi na aktivnosti pokrajinskih organa na konkretnim potezima koji bi doveli do jasnih ekonomskih efekata na građane.

12. Postoji li vojvodanski separatizam?

- a) Ako smatrate da postoji, navedite koji su njegovi razlozi i motivi, čime se konkretno manifestuje (odluke i aktivnosti pokrajinskih organa) i kakvi su njegovi efekti i posledice (precizno ih navedite).**
- b) Ako smatrate da ne postoji, objasnite kako takve ocene razumete, te kako vidite to što su one konstanta u političkom vokabularu već duže od dve decenije.**

– Postoji. Razloge i motive za njega treba tražiti kako van granica Srbije i tu je cilj dalje slabljenje Srbije kao države, ali i iznutra, gde je cilj zaštita jedne novoformirane političke kaste koja je naslonjena na budžet AP Vojvodine. Svoju početnu manifestaciju ovaj politički pravac imao je u donošenju neustavnog Statuta, a kulminaciju u usvajanju Deklaracije o zaštiti prava AP Vojvodine. Ove aktivnosti dovele su do mešanja briselskih činovnika u unutrašnje stvari Srbije, antagonizma, nerazumevanja i stalnih tenzija između republičke i pokrajinske vlasti, kao i do stvaranja nepoverenja na ovoj relaciji, što predstavlja problem za normalno funkcionisanje države. Na sreću, separatizam nema svoje utemeljenje u narodu i to je ono zbog čega je ovaj politički pravac osuđen na neuspeh.

1. Da li je pitanje statusa Vojvodine rešeno Ustavom iz 2006. godine?

– Pitanje autonomnog statusa Vojvodine nije rešeno Ustavom 2006. Godine.

2. Koje se konkretne funkcije autonomije ostvaruju postojećim ustavnim rešenjima?

– Fasadna autonomija ili autonomija bez suštinske autonomije, u temelju ovog ustava, ne obezbeđuje nužne zakonodavne, niti sudske nadležnosti vojvođanskoj autonomiji, pa je tako obesmišljena i inače uska autonomna izvršna vlast. Pokrajinska izvršna vlast samo distribuira sredstva iz budžeta Srbije i to u najvećem delu u okvirima utvrđenim republičkom regulativom, a sam državni budžet se formira mimo bilo kakvog uticaja Vojvodine. Prema Ustavu pokrajinski budžet bi trebalo da bude u visini 7% od budžeta Srbije, što republička vlast ne poštuje i tako krši Ustav Srbije.

3. Koji su učinci Skupštine i Vlade Vojvodine mogući u postojećem ustavnom okviru, u odnosu na građane na koje se njihove odluke (akti) odnose?

– *(bez odgovora)*

4. Kako je moguće da načelno postoji politički kompromis o „ekonomskoj autonomiji”, koji je ozvaničen usvajanjem Ustava 2006. godine, i to odredbama o visini pokrajinskog budžeta (sedam posto) u odnosu na republički, a da se u praksi ta ustavna garancija krši?

– Na ovom krucijalnom primeru potvrđuje se načelo da ne postoji ekonomska bez političke autonomije. Tačnije rečeno, Vojvodina u stvari nema ekonomsku autonomiju, jer nema institucionalne kanale za politički uticaj u Republici Srbiji i odbranu od kršenja Ustava Srbije.

5. Može li se govoriti o autonomiji pokrajine ako ta teritorijalna jedinica nema izvorne prihode, niti zakonski regulisano finansiranje, već se njen „budžet” formira političkim nagodbama, dok više od dve trećine ovih sredstava čine transferi kojima pokrajina ne raspolaže jer se njima finansiraju nadležnosti republike – plate u prosveti i kulturi?

– Sva pitanja su izvedena iz jednog: ukoliko postoji autonomija, ona daje pravo da se samostalno uređuju oblasti i nadležnosti. Ukoliko je to regulisano drugačije, republičkim zakonima i slično – nema autonomije. Ovaj oblik autonomije političke dogovore pretvorio je u politički diktat.

6. Šta je razlog što zakon o finansiranju Vojvodine nije donet od 2008. do 2014. godine?

– Političke stranke na vlasti od 2006. do danas izbegle su da ga donesu, zbog toga što nema autonomije Vojvodine u sistemu. Da je ima, Vojvodina bi po redosledu stvari najpre kreirala svoje potrebe i donosila zakone sama, a potom sa drugim subjektima u složenoj državi Srbiji utvrdila zajedničke potrebe, kao što su bezbednost, diplomatija, monetarne projekcije i sl. Sve te zajedničke potrebe sutra treba da proisteknu iz zajedničkih potreba na nivou EU. Na primer, monetarna politika se utvrđuje u okviru Srbije do ulaska u evro-zonu, a drugačije nakon toga. I tako za sve oblasti.

7. Da li politička tumačenja okvira autonomije upućuju na to da su postojeća ustavna rešenja nedorečena i da bi ih trebalo preciznije definisati?

– Treba doneti novi Ustav, jer se teško može postići trajnije rešenje samo promenama jednog konceptijski loše utemeljenog „osnovnog zakona“.

8. U kojoj meri je postojeći ustavni okvir u skladu sa evropskim rešenjima o ustrojstvu regionalnih nivoa vlasti?

– To je stvar organizacije svake države pojedinačno. Zajedničko je da se vlast formira na nižim nivoima gde god je to moguće. Evropa nije samo zbir nacionalnih država, već pre svega skup regija.

9. Može li se pitanje pokrajinske autonomije, zbog problema u njenom funkcionisanju, postaviti kao sporno u nastavku evropskih integracija, a s obzirom da se ono decidno navodi i u svim dosadašnjim izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije?

– Ne samo da se može, već se pitanje autonomije Vojvodine mora postaviti u procesu evrointegracije Srbije, jer uslov za članstvo u EU jeste stabilan unutrašnji politički sistem.

10. Koji su predlozi vaše političke stranke za rešenje tog problema?

– Novi Ustav Srbije kojim bi bio definisan položaj Vojvodine koja svoju autonomiju definiše sopstvenim Ustavom. Srbija ima pravo da se razvija policentrično, sa sopstvenom pravima i odgovornošću prema građanima Srbije u Vojvodini.

11. Da li vaša politička stranka:

- a) **Podržava i smatra zadovoljavajućim postojeći nivo pokrajinske autonomije?**
Ako je odgovor pozitivan – objasnite koji su konkretni efekti aktuelnih nadležnosti kad je u pitanju mogućnost ekonomskog i političkog razvoja APV unutar države i u procesu evrointegracija koji uključuje i raznovrsnu međuregionalnu saradnju. Ako je odgovor negativan – objasnite šta je u postojećem okviru sporno i zbog čega.
- b) **Smatra da Vojvodina treba da ima veći stepen autonomije, koji uključuje zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast u domenu pitanja od regionalnog in-**

teresa? *Objasnite kakvo bi to rešenje bilo, zašto to smatrate boljim rešenjem i koji bi bili njegovi efekti.*

c) *Predlaže drugačiji oblik i nivo autonomije Vojvodine? Objasnite konkretno koji je to nivo autonomije i sa kojim nadležnostima pokrajinskih organa vlasti.*

d) *Zagovara ukidanje pokrajinske autonomije? Objasnite zbog čega smatrate da bi to bilo svrsishodno.*

– Autonomija je oblik organizovanja koji podrazumeva samostalno odlučivanje o pitanjima koja su definisana Ustavom Vojvodine. Za to je neophodna politička autonomija koje nema u sadašnjem obliku organizovanja Srbije.

Ukoliko je Vojvodina deo Srbije, zbog čega se tom delu ne dozvoljava da se samoorganizuje, da se politički autonomizuje. Srbiji je u interesu da pomogne jednom svom delu – Vojvodini da se kroz samodefinisanje organizuje i ponese odgovornost za svoj razvoj, a tako i za razvoj države.

Vojvodina može samostalno da kroz Ustavotvornu skupštinu donese Ustav Vojvodine kojim bi deo nadležnosti prenela na Srbiju, kao što su monetarna politika, bezbednosna i diplomatija.

12. Postoji li vojvođanski separatizam?

a) *Ako smatrate da postoji, navedite koji su njegovi razlozi i motivi, čime se konkretno manifestuje (odluke i aktivnosti pokrajinskih organa) i kakvi su njegovi efekti i posledice (precizno ih navedite).*

b) *Ako smatrate da ne postoji, objasnite kako takve ocene razumete, te kako vidite to što su one konstanta u političkom vokabularu već duže od dve decenije.*

– Ne postoji separatizam. Problem se ne svodi na pitanje da li su Beograd i Srbija krivci za sve probleme Vojvodine, nego na pitanje kojoj eliti odgovara centralizacija Srbije i kako se ta elita propagandno bori za svoje separatne interese, separatne u odnosu na interese svih građana Srbije.

1. Da li je pitanje statusa Vojvodine rešeno Ustavom iz 2006. godine?

– Nije. Podsetimo, Liga socijaldemokrata Vojvodine je na to ukazivala i upozoravala i 2006. godine. Mi smo odmah rekli da Ustav otežava položaj Vojvodine i da bi on mogao biti način za lagano i sistematsko gušenje njene autonomije, te da je odredba o najmanje 7% budžeta samo prevara. Zato je LSV pozvala građanke i građane Vojvodine na bojkot ustavnog referenduma. Bojan Kostreš, zamenik predsednika LSV je te 2006.godine, kao predsednik Skupštine AP Vojvodine, bio jedini državni funkcioner u Srbiji koji je pozvao na bojkot ustavnog referenduma. Jedina stranka koja je pored Lige socijaldemokrata Vojvodine još pozivala na bojkot bio je LDP. I, setite se, taj ustavni referendum u Vojvodini i nije prošao. Prošao je u nekim drugim krajevima Srbije.

2. Koje se konkretne funkcije autonomije ostvaruju postojećim ustavnim rešenjima?

– U ovom trenutku, zbog odluke Ustavnog suda kojom su poništene odredbe Zakona o utvrđivanju nadležnosti APV, funkcije autonomije su potpuno desetkovane i AP Vojvodina je u vršenju svojih nadležnosti degradirana.

3. Koji su učinci Skupštine i Vlade Vojvodine mogući u postojećem ustavnom okviru, u odnosu na građane na koje se njihove odluke (akti) odnose?

– Učinci Vlade i Skupštine AP Vojvodine su nedovoljni zahvaljujući upravo ovakvoj situaciji. Posebno složena situacija nastaje u tome što Ustavni sud Srbije nije mogao da dira u finansijsku samostalnost autonomije, s obzirom na to da je ona garantovana Ustavom, dok je pitanje razgraničenja nadležnosti prepušteno zakonu. I to je ta praznina koja bi novim Ustavom morala biti izmenjena i regulisana isto kao i finansijska samostalnost Vojvodine.

4. Kako je moguće da načelno postoji politički kompromis o „ekonomskoj autonomiji”, koji je ozvaničen usvajanjem Ustava 2006. godine, i to odredbama o visini pokrajinskog budžeta (sedam posto) u odnosu na republički, a da se u praksi ta ustavna garancija krši?

– Bez obzira na to ko je na vlasti u Srbiji, postoji nekakva prećutna saglasnost među strankama sa centralom u Beogradu da se sve sme i može kada je u pitanju Vojvodina. Pa čak i da se krši Ustav. Evo, od donošenja tog Ustava, on se krši kada se dođe do pitanja vojvođanskog novca, a ove godine se čak krši po dva osnova. Ukidanje nadležnosti i otimanje imovine Vojvodine jeste krenulo od Miloševića i ustavnog puča u njegovoj režiji 1988 godine i jeste nastavljeno Zakonom o imovini koji je polovinom devedesetih pisao Vojislav Šešelj sa svojim saradnicima, ali nije prestalo ni posle

2000. godine iako su mnogi najavljivali da će tako biti. Jednako je nastavljeno sa lepljenjem etiketa Ligi da smo separatisti zato što se tome protivimo i zato što za Vojvodinu tražimo zakonodavnu, sudsku i izvršnu vlast, pravo na imovinu i prihode. I dok se tako vikalo „separatisti“, Vojvodina, koja je u bivšoj SFRJ bila rame uz rame po razvijenosti i standardu sa Slovenijom i Hrvatskom, postala je nedovoljno razvijeni region. Samo po tom ustavnom osnovu o najmanje sedam odsto, Vojvodina je zakinjuta za preko milijardu evra, što je bezbroj bolnica, škola, mostova i puteva, ili što je možda još bolji primer – toliko novca da bismo mogli rešiti problem 200 hiljada nezaposlenih.

Za mnoge stranke sa centralom u Beogradu, Vojvodina po svoj prilici dođe kao nekakav špajz odakle se uzima i rasprodaje i sa čijim se spremanjem oteže. Nemojte zaboraviti, zakon o finansiranju nadležnosti osam godina nije napisan, imovina joj nije vraćena, NIS je poklonjen bez pitanja, vojvođanska zemlja je prodavana bez pitanja, a sada se to sprema Elektrovojvodini. Čini se kao da neko smišljeno rasprodaje sve pa da ako jednog dana i dođe od toga da Vojvodina dobije delić autonomije kakvu je nekada imala, ostane prazna ljuštura. Ništa čime bi se upravljalo.

5. Može li se govoriti o autonomiji pokrajine ako ta teritorijalna jedinica nema izvorne prihode, niti zakonski regulisano finansiranje, već se njen „budžet” formira političkim nagodbama, dok više od dve trećine ovih sredstava čine transferi kojima pokrajina ne raspolaže jer se njima finansiraju nadležnosti republike – plate u prosveti i kulturi?

– Jasno da ne može. Građani i građanke Vojvodine dobro znaju da danas ne može ni da se okreći sve što je izgrađeno, sve što je napravljeno i što je radilo u vreme pune autonomije Vojvodine. O bezbednosti u to vreme, s obzirom na to da su vojvođanski policijaci bili bolje plaćeni od kolega u drugim krajevima Srbije, da i ne govorimo. Sa druge strane, predsednik Parlamenta regije Lombardija Rafael Kataneo, nedavno je u obraćanju vojvođanskim poslanicima rekao: „Nema autonomije bez finansija”. Dakle, to kaže čovek koji je na čelu parlamenta regije sa 10 miliona stanovnika, regije čiji je glavni grad Milano i regije koja sama ubire poreze i takse i kojoj ostaje 66 odsto njenih novaca. Regije na čijoj teritoriji radi 800 hiljada firmi, koja može da donosi svoje zakone i sklapa autonomne i samostalne ugovore i sporazume sa drugim državama i regijama i u koju se sliva 50 odsto od svih direktnih investicija u Italiju.

6. Šta je razlog što zakon o finansiranju Vojvodine nije donet od 2008. do 2014. godine?

– Nedostatak političke volje i onaj, već spomenuti, odnos prema Vojvodini kao špajzu. I to počev od onih stranaka koje su imale vertikalnu moć u čitavoj državi a u Vojvodini ubirale glasove. I nije to prvi takav primer. Podsetimo, između ostalog, i na potvrdu Statuta APV čekalo se godinu dana.

7. Da li politička tumačenja okvira autonomije upućuju na to da su postojeća ustavna rešenja nedorečena i da bi ih trebalo preciznije definisati?

– Apsolutno. Jer, da nije tako, ne bismo ni bili u poziciji da zakon o finansiranju nadležnosti godinama nije napisan, niti da Ustavni sud na svakih pola godine ili godinu, kruni i obesmišljava vojvođansku autonomiju, da pokrajina u međuvremenu siromaši i propada i da se više ne skriva njeno zakidanje.

8. U kojoj meri je postojeći ustavni okvir u skladu sa evropskim rešenjima o ustrojstvu regionalnih nivoa vlasti?

– Generalno, LSV smatra da je ovaj Ustav u celini loš. Mi smo i 2006. godine i svih narednih godina upozoravali na to da on ne samo da guši vojvođansku autonomiju, nego nije u skladu ni sa međunarodnim pravom i kočnica je evropskim integracijama.

9. Može li se pitanje pokrajinske autonomije, zbog problema u njenom funkcionisanju, postaviti kao sporno u nastavku evropskih integracija, a s obzirom da se ono decidno navodi i u svim dosadašnjim izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije?

– Sigurno je da se prati i posmatra šta se čini sa vojvođanskom autonomijom, iz prostog razloga što je Vojvodina deo evropske porodice i evropski region. Osim toga, mi imamo običaj da kažemo da je autonomija Vojvodine barometar istinskih demokratskih promena, spremnosti na decentralizaciju Srbije i poštovanje različitosti. Da se, na tom pitanju, vidi postoji li istinska opredeljenost za evropski put.

10. Koji su predlozi vaše političke stranke za rešenje tog problema?

– Promena Ustava uz javnu raspravu koja je prošli put izostala i otklanjanje svih nepravilnosti koje brukaju Srbiju i pred sobom i pred svetom. Jasan dogovor oko autonomije Vojvodine i garanciju svega onoga što je Vojvodina nekada imala: zakonodavne, sudske, izvršne vlasti, imovine i prihoda. Takođe, taj Ustav treba da omogući decentralizaciju Srbije koja se sada koči. Mi smo rekli bezbroj puta da sve što želimo AP Vojvodini, želimo i drugim delovima Srbije, da mi ne želimo drugu državu nego drugačiju Srbiju. U vezi sa tim smo predložili i promenu izbornih zakona kako bi se omogućilo i ravnopravnije predstavljanje građana iz svih krajeva Srbije u republičkom parlamentu, a ne da, kao što je sada slučaj, imamo nesrazmerno veći broj poslanika iz Beograda.

11. Da li vaša politička stranka:

- a) **Podržava i smatra zadovoljavajućim postojeći nivo pokrajinske autonomije?**
Ako je odgovor pozitivan – objasnite koji su konkretni efekti aktuelnih nadležnosti kad je u pitanju mogućnost ekonomskog i političkog razvoja APV unutar države i u procesu evrointegracija koji uključuje i raznovrsnu međuregionalnu saradnju. Ako je odgovor negativan – objasnite šta je u postojećem okviru sporno i zbog čega.

- b) Smatra da Vojvodina treba da ima veći stepen autonomije, koji uključuje zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast u domenu pitanja od regionalnog interesa? *Objasnite kakvo bi to rešenje bilo, zašto to smatrate boljim rešenjem i koji bi bili njegovi efekti.***
- c) Predlaže drugačiji oblik i nivo autonomije Vojvodine? *Objasnite konkretno koji je to nivo autonomije i sa kojim nadležnostima pokrajinskih organa vlasti.***
- d) Zagovara ukidanje pokrajinske autonomije? *Objasnite zbog čega smatrate da bi to bilo svrsishodno.***

– Vojvodini treba vratiti punu autonomiju kakvu je imala do ustavnog puča 1988 godine, poznatijeg kao „jogurt revolucija“, što znači: zakonodavnu, sudsku, izvršnu vlast, pravo na imovinu i prihode. Dakle, Vojvodina je imala i svoj Ustavni sud, imala je Narodnu banku, svoju policiju, svoje banke, svoju poljoprivredu, svoj Naftagas i druga preduzeća. I pored svega toga, bila je deo Srbije, njena autonomna pokrajina i nije imala nameru da se otcepljuje ili šta slično. Taj model uređenja u kojem sami upravljamo onim što je naše umesto da to radi neko umesto nas u Beogradu se i tada i posle, kada je za to bilo prilike, pokazivao boljim i efikasnijim.

12. Postoji li vojvodanski separatizam?

- a) *Ako smatrate da postoji, navedite koji su njegovi razlozi i motivi, čime se konkretno manifestuje (odluke i aktivnosti pokrajinskih organa) i kakvi su njegovi efekti i posledice (precizno ih navedite).***
- b) *Ako smatrate da ne postoji, objasnite kako takve ocene razumete, te kako vidite to što su one konstanta u političkom vokabularu već duže od dve decenije.***

– Ne postoji. Ta proizvodnja izmišljenog separatizma služi za pokrivanje drugih, dobro poznatih problema u državi. Ali, iluzorno je očekivati da će građani zauvek ćutati i trpeti centralizam zbog kojeg je Beograd sve veći i bogatiji, a ostatak Srbije sve siromašniji i prazniji. Da će ćutati i trpeti da se pitanje vojvodanske autonomije stalno gura pod tepih, dok se vojvodanska imovina rasporodaje, i da stalno postoje neki višestruki aršini: jedni za Beograd, drugi za opštine na severu Kosova, a neki najgori za Vojvodinu. Godinama je već tako da se onaj ko voli Vojvodinu proglašava separatistom, a ko voli Kosovo – patriotom. Dakle, mi smo za decentralizovanu i regionalizovanu državu. Ali ne kozmetički, tako što će se neka ispostava neke državne institucije otvoriti negde van Beograda, nego istinski, tako da se odluke donose van Beograda. I, kao autonomaši, mi to želimo Vojvodini, ali kao istinski decentralisti želimo i svim drugim regionima i krajevima Srbije... Srbija će biti onoliko jaka koliko bude spremna da se decentralizuje. I bilo bi jako dobro da to konačno shvati.

1. Da li je pitanje statusa Vojvodine rešeno Ustavom iz 2006. godine?

– Odredbe Ustava Republike Srbije iz 2006. godine pitanje teritorijalne autonomije, odnosno statusa AP Vojvodine regulišu na način koji prema stanovištu Saveza vojvodanskih Mađara ne može predstavljati dugoročno održivo rešenje statusa naše pokrajine. Postoje ozbiljni nedostaci, nedorečenosti i kontradiktornosti u ustavnom konceptu položaja AP Vojvodine, što je prema našem ubeđenju u presudnoj meri doprinelo političkoj eskalaciji i zloupotrebi pitanja statusa Vojvodine u dnevopolitičke svrhe. Uvereni smo u to, da ako bi Ustav Republike Srbije iz 2006. godine sadržao preciznije ustavnopravne koordinate statusa pokrajine sigurno bismo mogli da izbegnemo situaciju da se jedno te iste ustavnopravne norme mogu tumačiti na dva posve različita i međusobno suprotstavljena načina u zavisnosti od političke opredeljenosti. Imajući u vidu to da takva situacija dovodi do pravne nesigurnosti i može da ugrozi značajan deo pravno-političkog poretka cele republike, smatramo da važeći Ustav nije u mogućnosti, niti raspoláže kapacitetom da ponudi dugoročno održivo rešenje statusa Vojvodine.

2. Koje se konkretne funkcije autonomije ostvaruju postojećim ustavnim rešenjima?

– Ustav nabraja niz oblasti u kojima autonomna pokrajina, u skladu sa zakonom, preko svojih organa uređuje pitanja od pokrajinskog značaja. Ako pogledate sektorske zakone u tim oblastima kao i sam Zakon o utvrđivanju nadležnosti Autonomne pokrajine Vojvodine, krug pitanja koja pokrajina putem akata svoje Skupštine ili Vlade može da uredi je izuzetno mali. Drugim rečima, broj izvornih nadležnosti je zanemarljiv. Zakonodavac je ustavne odredbe tumačio tako što je naglasak stavio na poveravanje određenih, konkretnih poslova državne uprave organima autonomne pokrajine i te poslove time proglasio pitanjima od pokrajinskog značaja. Ova situacija još jednom potvrđuje naš gore izneti stav da važeći Ustav i njegovo viđenje teritorijalne autonomije ne može predstavljati dugoročno održivo rešenje statusa AP Vojvodine, jer se prave i suštinske funkcije pokrajinske autonomije ostvaruju samo parcijalno. Budući da je Ustavni sud Srbije ocenio da AP Vojvodina čak ni svoju ustavom utvrđenu nadležnost za samostalno uređivanje sopstevnih organa ne može vršiti bez ograničenja, važeći Ustav i tumačenje odredaba važećeg Ustava oličenih u odlukama Ustavnog suda konkretne funkcije autonomije Vojvodine svode na najmanju moguću meru.

3. Koji su učinci Skupštine i Vlade Vojvodine mogući u postojećem ustavnom okviru, u odnosu na građane na koje se njihove odluke (akti) odnose?

– Smatramo da je u svetlu odluke Ustavnog suda o Zakonu o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine i Statutu AP Vojvodine jako teško proceniti domet akata pokrajinskih

organa u odnosu na građane pokrajine. Naročito nakon što je ustanovljavanje dodatnih i dopunskih prava građana Vojvodine odlukama Skupštine, odnosno Vlade Vojvodine uspešno osporeno pred Ustavnim sudom (npr. pomoći porodicama u kojima se rode blizanci). S druge strane, postoji nesporna uloga organa teritorijalne autonomije da preuzmu određene delove strateškog planiranja na regionalnom nivou (npr. regionalni prostorni plan, strategija regionalnog razvoja i sl.) kao i činjenica da organi pokrajinske uprave veoma uspešno, pa čak možemo reći brže i efikasnije obavljaju poverene poslove državne uprave, što samo ponovo dokazuje opravdanosti postojanja tzv. srednjeg, odnosno regionalnog nivoa vlasti smeštene između centralnih organa i jedinica lokalne samouprave.

4. Kako je moguće da načelno postoji politički kompromis o „ekonomskoj autonomiji”, koji je ozvaničen usvajanjem Ustava 2006. godine, i to odredbama o visini pokrajinskog budžeta (sedam posto) u odnosu na republički, a da se u praksi ta ustavna garancija krši?

– Bez želje i namere da se udubljujemo u psihološke efekte i inherentne nedostatke kompromisnih rešenja kao takvih, treba istaći da rešenje koje ste vi nazvali „politički kompromis o ‘ekonomskoj autonomiji’“ predstavlja jednu od najslabijih karika u ionako nedostatnoj ustavno-pravnoj definiciji položaja AP Vojvodine. Očigledno, ove odredbe ni jedna od strana učesnica u kreiranju Ustava ne doživljava, niti ih je ikad doživljavala kao „svoje“, a to je ostavilo dubokog traga na realizaciji ove odredbe Ustava. Savez vojvođanskih Mađara je jedina politička stranka koja je od 2008. godine do današnjice, dosledno ukazivala na nepoštovanje ove ustavne garancije. Drago nam je da su nam se u poslednjih godinu dana pridružile i one političke stranke koje su nas za ovakav dosledan i iskren stav do nedavno kažnjavale. Takođe, predstavlja nam zadovoljstvo i dokaz ispravnosti naših stavova i to da je sadašnja republička vlast nedavno aktivirala radnu grupu za izradu nacрта zakona o finansiranju AP Vojvodine i time signalizirala da je prepoznala značaj pitanja finansiranja pokrajine.

5. Može li se govoriti o autonomiji pokrajine ako ta teritorijalna jedinica nema izvorne prihode, niti zakonski regulisano finansiranje, već se njen „budžet” formira političkim nagodbama, dok više od dve trećine ovih sredstava čine transferi kojima pokrajina ne raspolaže jer se njima finansiraju nadležnosti republike – plate u prosveti i kulturi?

– Polazeći od principa supsidijarnosti, odnosno načela da odluke treba donositi na nivou koji je najbliži građanima i da se problemi rešavaju na onom nivou vlasti koji taj konkretan problem može najefikasnije da reši, lako možemo doći do zaključka da zajamčeni vidovi prihoda predstavljaju osnovu budžetske samostalnosti, a ona je opet podloga da se stvore okviri za autonomno planiranje i procenjivanje svojih prioriteta. Ako pogledamo strukturu budžeta AP Vojvodine od 2008. godine pa do poslednjeg za 2014. godinu, možemo konstatovati da malopre opisana autonomija opredeljivanja prioriteta kao izraz autonomnosti jedne teritorijalne jedinice nije moguće ostvariti pod postojećim uslovima i ogromnim udelom ustupljenih i transfernih sredstava u budžetu pokrajine.

6. Šta je razlog što zakon o finansiranju Vojvodine nije donet od 2008. do 2014. godine?

– Ustavni zakon o sprovođenju Ustava Republike Srbije je zacrtao obavezu usklađivanja svih zakona sa tada novim ustavom iz 2006. godine do 31. decembra 2008. godine. Kao što je to već iz javnog diskursa poznato, to je bio ujedno i rok za donošenje novog zakona o finansiranju Autonomne pokrajine Vojvodine. Formalno-pravno možemo reći da je Narodna skupština nedonošenjem zakona o finansiranju AP Vojvodine povredila rok koji je sopstvenim aktom sebi zadala. Međutim, tu osim moralne osude nema nikakve sankcije za propuštanje. Dobro je poznato i to da radom svakog predstavničkog tela, pa tako i radom vrhovnog legislativnog organa u Srbiji, upravlja politička volja, tačnije odluke političkih stranaka koje čine većinu u Narodnoj skupštini. Za Savez vojvođanskih Mađara iz svega ovoga proizlazi, da u proteklom periodu nije bilo spremnosti da se u ovom pitanju donese politička odluka, koja bi značila donošenje zakona o finansiranju AP Vojvodine.

Za postojeće teško stanje izuzetnu odgovornost snosi Vlada Mirka Cvetkovića. Prethodna republička vlada je naime donela Zakon o nadležnostima kojim je stvorila značajna očekivanja kod građana Vojvodine u pogledu dometa pokrajinske autonomije, a istovremeno finansijsku osnovu za vršenje novih nadležnosti nije obezbedila. Time je zapravo dala vetar u leđa onim političkim opcijama koje su izrazito protiv autonomije naše pokrajine.

U ovom trenutku izražavamo umereni optimizam da aktiviranje radne grupe za izradu nacrtu zakona o finansiranju Vojvodine možda predstavlja upravo začetak procesa koji bi na kraju rezultovao političkom odlukom o potrebi da se takav zakon donese.

7. Da li politička tumačenja okvira autonomije upućuju na to da su postojeća ustavna rešenja nedorečena i da bi ih trebalo preciznije definisati?

– Na ovo pitanje možemo samo potvrdno da odgovorimo, jer smo svoje sumnje u kvalitete i kapacitete postojeće ustavnopravne regulative o položaju Vojvodine već izneli u okviru odgovora na prvo pitanje iz ove ankete.

8. U kojoj meri je postojeći ustavni okvir u skladu sa evropskim rešenjima o ustrojstvu regionalnih nivoa vlasti?

– Evropske zemlje pokazuju veoma veliku raznolikost regionalnog organizovanja. Postoje primeri regija koje imaju položaj federalnih jedinica ili raspolažu sa veoma širokim spektrom pitanja u kojima autonomno odlučuju, a postoje i regije koje po svojoj organizaciji i ulozi predstavljaju samo oblasne centre centralnih organa vlasti. Koji model ustrojstva regionalnog nivoa vlasti postoji u jednoj državi, to zavisi od veoma bitnih istorijskih, kulturoloških, nacionalnih faktora kao i od političke volje onih struktura kojima je pripala istorijska uloga i čast da polažu temelje uređenja države. Praktična iskustva nam govore da direktno preuzimanje bilo kakvog rešenja, bez da se domaći teren prethodno pripremi i da se izvrši adaptacija stranog modela na

domaće prilike, ne može dati dobre rezultate, a to je naročito tačno u slučaju regionalnog ustrojstva države. Pri tome smatramo važnim iskustvo evropskih zemalja na ovom polju i slažemo se i sa konstatacijom da postoje rešenja koji zaslužuju najviše pohvale kao što su na primer Katalonija ili Južni Tiroi.

Vojvodina je jedno veoma specifično područje sa bogatom istorijom i iskustvom u pogledu pitanja odnosa teritorijalne i centralne vlasti. Multikulturalnosti i multinacionalnost Vojvodine takođe čini ovu regiju jedinstvenom u Evropi. Stoga, smatramo da ove okolnosti treba da predstavljaju polaznu osnovu svakog diskursa o autonomiji Vojvodine uz uzimanje u obzir evropskih primera dobre prakse.

9. Može li se pitanje pokrajinske autonomije, zbog problema u njenom funkcionisanju, postaviti kao sporno u nastavku evropskih integracija, a s obzirom da se ono decidno navodi i u svim dosadašnjim izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije?

– Čini nam se da je pitanje pokrajinske autonomije izuzetno bitan element u procesu evropskih integracija Srbije. Evropska Unija je u proteklom periodu prepoznala Vojvodinu kao jednu jedinstvenu regiju koja je „Evropa u malom“ stoga čini nam se nespornim da Vojvodina kao pojava i pojam uživa u punoj meri simpatije evropskih institucija i zvaničnika. Međutim, pošto ne postoji jedinstveni evropski okvir ili model formiranja regija u evropskim zemljama čini nam se da Evropa ne postavlja pitanje koji model regionalnog ustrojstva primenjujemo niti se postavlja pitanje stepena autonomije, nego je ovde više reč o poštovanju i sprovođenju odredbi sopstvenog ustava u svim domenima, pa tako i u pogledu unutrašnje teritorijalne organizacije države. Dakle, iz aspekta evropskih integracija nije toliko sporno kako izgleda autonomija već da li se sopstveni Ustav i zakoni poštuju, jer to predstavlja znak postojanja pravne države i vladavine prava što opet čini jedan od osnovnih, ako ne i najbitnijih uslova za pristupanje Srbije Evropskoj Uniji. Izveštaji o napretku Srbije koje izrađuje i objavljuje Evropska komisija svake godine, kao i redovne rezolucije Evropskog parlamenta o evropskim integracijama naše zemlje to i dokazuju. Srbija ne može da se nada članstvu u Evropskoj Uniji, ako pri tome nije rešila i zaokružila pitanje svoje unutrašnje teritorijalne organizacije na šta je upravo i Ustav obavezuje. Zato smatramo da pitanje položaja Vojvodine predstavlja tzv. lakmus test postojanja vladavine prava i funkcionisanja institucija.

10. Koji su predlozi vaše političke stranke za rešenje tog problema?

– Smatramo da pitanje položaja Vojvodine i sprovođenje odredbi Ustava ne smeju predstavljati pitanja čije rešavanje zavisi od Evropske unije i stavova evropskih zvaničnika. Političku zrelost možemo pokazati upravo tako što ćemo sami prepoznati suštinski, a ne dnevopolitički značaj ovog pitanja. Da bi ovaj cilj postigli potrebno je da se vodi jedan široki društveni i politički dijalog svih relevantnih subjekata koji treba da se vodi samo i isključivo u okviru postojećih institucija.

Budući da među relevantnim akterima na političkoj sceni u ovom trenutku ne postoji volja za jačanjem položaja AP Vojvodine putem promene Ustava, jedinu mogućnost

predstavlja istovremeni rad na izmenama i dopunama Zakona o nadležnostima APV, donošenju novog Statuta i usvajanju Zakona o finansiranju pokrajine. Srednjoročno gledano, održivo rešenje za status AP Vojvodine bilo bi moguće iznaći u postupku promene njenog ustavnog položaja.

11. Da li vaša politička stranka:

- a) **Podržava i smatra zadovoljavajućim postojeći nivo pokrajinske autonomije? *Ako je odgovor pozitivan – objasnite koji su konkretni efekti aktuelnih nadležnosti kad je u pitanju mogućnost ekonomskog i političkog razvoja APV unutar države i u procesu evrointegracija koji uključuje i raznovrsnu međuregionalnu saradnju. Ako je odgovor negativan – objasnite šta je u postojećem okviru sporno i zbog čega.***
- b) **Smatra da Vojvodina treba da ima veći stepen autonomije, koji uključuje zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast u domenu pitanja od regionalnog interesa? *Objasnite kakvo bi to rešenje bilo, zašto to smatrate boljim rešenjem i koji bi bili njegovi efekti.***
- c) **Predlaže drugačiji oblik i nivo autonomije Vojvodine? *Objasnite konkretno koji je to nivo autonomije i sa kojim nadležnostima pokrajinskih organa vlasti.***
- d) **Zagovara ukidanje pokrajinske autonomije? *Objasnite zbog čega smatrate da bi to bilo svrsishodno.***

– Savez vojvodanskih Mađara kao regionalna i ujedno stranka mađarske nacionalne zajednice oduvek se zalagala za jačanje položaja Autonome pokrajine Vojvodine, jer smo na stanovištu da čvrsta i osnažena autonomija Vojvodine može u presudnoj meri da doprinese izgradnji građanskog društva i očuvanju i uspešnijoj realizaciji interesa mađarske nacionalne zajednice u pokrajini. Zalažemo se za uspostavljanje zakonodavne, izvršne i sudske vlasti u oblastima i pitanjima za koje se polazeći od načela supsidijernosti i od istorijskih, kulturoloških, nacionalnih i jezičkih specifičnosti Vojvodine utvrdi da su od naročitog značaja za pokrajinu. Ovaj nivo autonomije treba da bude praćen i adekvatnim finansijskim sredstvima i budžetskom samostalnošću koja bi se postigla ubiranjem izvornih prihoda Autonome Pokrajine Vojvodine. Međutim, svesni smo činjenice da sadašnji ustavnopravni okvir ne omogućava realizaciju ovakvog koncepta autonomije. Osim političke dimenzije, razlog tome je okolnost da drugi delovi države nisu pokriveni sličnim vidovima autonomnih regija, usled čega je legislativna delatnost skoncentrisana u rukama republičkog zakonodavca bez pravljenja razlika između pitanja od republičkog i pokrajinskog značaja. Zato izražavamo uverenje da suštinska autonomija, a samim tim i suštinsko rešavanje statusa Vojvodine ne može proteći bez odgovarajućeg diskursa o regionalizaciji države i definisanja oblasti i pitanja sa čijim uređivanjem i sprovođenjem treba zadužiti pokrajinski nivo.

12. Postoji li vojvodanski separatizam?

- a) *Ako smatrate da postoji, navedite koji su njegovi razlozi i motivi, čime se konkretno manifestuje (odluke i aktivnosti pokrajinskih organa) i kakvi su njegovi efekti i posledice (precizno ih navedite).*
- b) *Ako smatrate da ne postoji, objasnite kako takve ocene razumete, te kako vidite to što su one konstanta u političkom vokabularu već duže od dve decenije.*

– U proteklih dvadeset godina smo mogli biti svedoci raznoraznih, u mnogim slučajevima tragičnih i tužnih događaja. Ovaj period je bio buran i u pogledu položaja AP Vojvodine, jer je ona doživljavala izuzetno velike i nagle promene. Od statusa kvazi-federalne jedinice sa potpunim ingerencijama u pogledu zakonodavstva, izvršne vlasti i sudstva, do svođenja njenog položaja i značaja ispod nivoa jedne jedinice lokalne samouprave. Međutim, ono što je presudno uticalo na politički vokabular jeste činjenica da su ove drastične i nagle promene bile propačene političkim odlukama vodećih struktura uz odgovarajuće ustvanopravno pokriće. Opravdanje takvih odluka je bila javno deklarirana namera nekadašnjih vodećih struktura da se „spreči eskalacija vojvodanskog separatizma“. Ovakvi stavovi su onomad očigledno pogodili istorijski momenat i tzv. duh vremena. Međutim, smatramo da u sadašnjem trenutku pominjanje tzv. vojvodanskog separatizma osim što je neprimereno i anahrono takođe, dovodi do nepotrebne tenzije, usporavanja i sužavanja manevarskog prostora svih učesnika dijaloga o statusu Vojvodine, a naše društvo nema vremena za gubljenje.

1. Da li je pitanje statusa Vojvodine rešeno Ustavom iz 2006. godine?

– Smatramo da su ključne nadležnosti Vojvodine kao autonomne pokrajine zagaran-tovane Ustavom iz 2006. godine. Ukoliko bude dominantna politička volja učesnika političke scene u Srbiji, moguće je da se započne proces ustavnih promena. Naše je mišljenje da ne bi bilo loše neke nadležnosti precizirati, ali vodeći računa da se iza ekonomskih argumenata ne sakriju neke krajnje negativne namere. I bez ustavnih promena, moguće je učiniti korekcije političkih i ekonomskih mehanizama koje bi značajno popravile položaj Vojvodine i život građana u Pokrajini.

2. Koje se konkretne funkcije autonomije ostvaruju postojećim ustavnim rešenjima?

– Ostvaruju se funkcije navedene u članovima 178, 179 i 183, a delimično i iz Člana 184. Ustava Republike Srbije.

3. Koji su učinci Skupštine i Vlade Vojvodine mogući u postojećem ustavnom okviru, u odnosu na građane na koje se njihove odluke (akti) odnose?

– Boljom organizacijom i efikasnim i racionalnim korišćenjem instrumenata za pri-menu ustavnih nadležnosti moguće je postići bolje rezultate u svim privrednim ob-lastima koje su definisane kao nadležnosti autonomne pokrajine (poljoprivreda, indu-strija, saobraćaj, zaštita životne sredine kao i u prosveti, sportu, kulturi, zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, u javnom informisanju, u oblasti ostvarivanja ljudskih i manjinskih prava). Svakako da bi to bilo mnogo bolje uz više novca i doslednu primenu ustavne odredbe iz Člana 184. Ustava za šta se Socijalistička partija Srbije zalaže.

4. Kako je moguće da načelno postoji politički kompromis o „ekonomskoj auto-nomiji“ koji je ozvaničen usvajanjem Ustava 2006. godine, i to odredbama o visi-ni pokrajinskog budžeta (sedam posto) u odnosu na republički, a da se u praksi ta ustavna garancija krši?

– Tačno je da načelno postoji pomenuti kompromis, kao i da se on ne ostvaruje u potpunosti, a razlozi mogu biti brojni. Jedan je svakako nedostatak novca u budžetu Republike Srbije i sve veći deficit, što onda nužno povlači i nedoslednost u primeni obaveza prema pokrajinskom budžetu, ili pomera rokove dostave predviđenih sred-stava. Ostali razlozi su, da tako kažemo, posredni – stvar političke volje, dogovor ili odsustvo dogovora među vladajućim političkim grupacijama što rezultira određenim odlukama Vlade Srbije, usmeravanjem na druge prioritete budžetske stavke i kratko-ročno rešavanje gorućih problema.

5. Može li se govoriti o autonomiji pokrajine ako ta teritorijalna jedinica nema izvorne prihode, niti zakonski regulisano finansiranje, već se njen „budžet“ formira političkim nagodbama, dok više od dve trećine ovih sredstava čine transferi kojima pokrajina ne raspolaže, jer se njima finansiraju nadležnosti republike – plate u prosveti i kulturi?

– Članom 184. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da autonomna pokrajina ima izvorne prihode kojima finansira svoje nadležnosti, a vrste i visina izvornih prihoda određuju se zakonom. Takođe, članom 178. Ustava predviđeno je da Republika Srbija može zakonom poveriti autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave pojedina pitanja iz svoje nadležnosti, a sredstva za obavljanje tih poverenih nadležnosti obezbeđuje onaj ko je nadležnosti poverio, te je to razlog značajnog dela transfera. Dakle, ustavno-pravni okvir postoji. Problem je što je u mnogim delovima od strane Ustavnog suda osporen Zakon o nadležnostima APV, kao i najviši pravni akt APV – Statut. I pre odluka Ustavnog suda, od početka 2010. godine, mnoge nadležnosti nisu zaživele u praksi. U oba slučaja, i kada je usvajan Statut APV 2008. i kada je on usaglašavan sa predlogom Zakona o utvrđivanju nadležnosti APV godinu dana kasnije, poslanici Socijalističke partije Srbije u Skupštini APV imali su amandmane i predloge za dopunu zaključaka koji bi, da su prihvaćeni, smanjili broj neustavnih odredaba, ali je, nažalost, malo toga usvojeno. Razloge zbog kojih nisu u potpunosti preuzete, prenete nadležnosti sa Republike Srbije na APV treba tražiti među političkim grupacijama koje su činile vlast i u izostanku političkog dogovora da se iskoriste svi raspoloživi pravni instrumenti i započne praktična primena, kao i u kontinuiranom odsustvu političkog dogovora na relaciji Republika-Pokrajina što se pokazalo kao najlošiji metod za bolje funkcionisanje APV i na kraju rezultiralo potrebom usaglašavanja Statuta APV koji predstoji u narednih pet meseci 2014. godine.

6. Šta je razlog što zakon o finansiranju Vojvodine nije donet od 2008. do 2014. godine?

– Jedini razlog jeste odsustvo političkog dijaloga među zainteresovanim stranama, odnosno između Republike Srbije i APV. S vremena na vreme, ali uglavnom retko i pred usvajanje budžeta, dolazilo bi do „varnica“ i političkih ucena i onda bi jedna ili druga strana popustila i našlo bi se neko konkretno, ali namensko i kratkoročno rešenje, a posle bi svaki dijalog prestajao. To nije dobra praksa i u svakom slučaju više je ne bi trebalo ponavljati, jer suština autonomije Vojvodine, kako je vidi Socijalistička partija Srbije, jeste upravo u tome da na istom zadatku, usmereni ka istom cilju, a to je jačanje naše države, Republike Srbije, rade zajedno republički i pokrajinski organi, svako u okviru svojih nadležnosti i ustavnih rešenja.

7. Da li politička tumačenja okvira autonomije upućuju na to da su postojeća ustavna rešenja nedorečena i da bi ih trebalo preciznije definisati?

– Svesna određenih specifičnosti Vojvodine, njenih osobenosti i posebnog iskustva, mentaliteta, određenih ekonomskih interesa i unekoliko specifičnog pogleda na svet, Socijalistička partija Srbije odredila je svoj stav prema autonomiji Vojvodine još

2002. godine i on se nije suštinski promenio do danas. Naše shvatanje autonomije nalazi se između dva suprotstavljena i nepomirljiva pola – jednog koji predstavlja neprestano povećanje zahteva i smišljeno doziranje pritisaka za proširivanjem prava i nadležnosti autonomije i kojima je reper Ustav iz 1974. godine i nosi jaku tendenciju federalizacije ili čak odvajanja od Srbije. Obe navedene krajnosti političkog spektra nose velike opasnosti. Kod prvih to je opasnost da se podstaknu separatističke ideje osvajanjem „državnosti“ Vojvodine i svesno podsticanje gašenja osećanja nacionalne pripadnosti i stvaralačkih potencijala kod većinskog naroda i drugog koji apsolutno negira potrebu za postojanjem autonomije Vojvodine i poriče njenu celishodnost i političku opravdanost, a kod drugih nemogućnost ostvarivanja harmonije i pozitivnog rešavanja složenih i višeslojnih međunacionalnih odnosa. Uvereni smo da se, kao što je Ustav iz 1990. godine proklamovao značajne nadležnosti i ovlašćenja APV, a u praksi autonomija bila svedena na status jedinice lokalne samouprave, bez obzira na sve tadašnje teškoće, moglo učiniti više na razvoju ukupnog državnog sistema i u tom okviru i na razvoju funkcija autonomne pokrajine, tako je trebalo učiniti i sa nadležnostima APV utvrđenim Ustavom iz 2006. godine, tim pre što su ukupne društvene okolnosti bile povoljnije. Da li ustavna rešenja treba precizirati i da li je za to potrebna izmena aktuelnog Ustava, stvar je opšteg političkog konsenzusa u Srbiji. U svakom slučaju, već postojeći ustavni okvir nadležnosti autonomne pokrajine otvara mogućnosti da se u funkcionisanju autonomije mnogo toga značajno poboljša. Stav Socijalističke partije Srbije, imajući u vidu dosadašnja iskustva ustavnih rešenja autonomije, jeste da odvajanje Vojvodine od Srbije u bilo kojoj formi (elastičnoj, labavoj, tvrdj, „demokratskoj“ ili pučističkoj) nije prihvatljivo i da znači realnu opasnost za razbijanje države. U tom slučaju neizbežna je i provincijalizacija Vojvodine na svim područjima, sukob različitih grupnih i nacionalnih interesa. Kraće rečeno, postojala bi realna opasnost da se Vojvodina u kojoj živi 27 nacionalnih zajednica, uz međusobno poštovanje i uvažavanje, pretvori u izvorište sukoba i nestabilnosti u regionu.

Treba imati u vidu da, bez obzira na to kakva bila eventualna nova ustavna rešenja, uvek će biti organizacija ili grupa koje to neće zadovoljavati.

8. U kojoj meri je postojeći ustavni okvir u skladu sa evropskim rešenjima o ustrojstvu regionalnih nivoa vlasti?

– Ako se sagledaju rešenja u zapadnoevropskim zemljama, jasno je da su postojala dva osnovna razloga za uvođenje teritorijalnog statusa – složena etnička struktura ili poseban istorijski razvoj. Evropske države, i unitarne i federalne, imaju u osnovi sličnu praksu. Karakteristike ovih rešenja su sledeće: uz poštovanje demokratskih formi, načela i institucija i razvijenu lokalnu samoupravu, opšti i zajednički interesi imaju prioritet. Nadležnost posebnih autonomnih zajednica ograničena je nadležnošću države. Finansijska autonomija se kreće u zakonom određenom okviru. Sudska organizacija je jedinstvena pod vrhovnim sudom države. Postoji širok spektar državne kontrole nad radom organa autonomne zajednice koju, u okviru svoje nadležnosti sprovode ustavni sud, vlada, pravosudni organi, finansijski sud. Kraće rečeno: evropski ustavno-pravni i politički procesi su usmereni ka povezivanju i integraciji, a ne ka

podelama i razdvajanjima. Smatramo da je u tom domenu i ustavno-pravni okvir u Srbiji, što ne znači da ga ne treba dalje usavršavati.

Potrebno je uz sve to imati u vidu da ne postoji jedinstven, a najmanje obavezujući model autonomije i regionalizacije u Evropskoj uniji. Svaka država ta pitanja reguliše saglasno svojoj tradiciji, te političkim i kulturnim potrebama, a u granicama svog ustavnog i normativnog poretka.

9. Može li se pitanje pokrajinske autonomije, zbog problema u njenom funkcionisanju, postaviti kao sporno u nastavku evropskih integracija, a s obzirom da se ono decidno navodi i u svim dosadašnjim izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije?

– Socijalistička partija Srbije smatra da je ključni problem praktična primena, dakle u kojoj meri su određena ustavna rešenja zaživela, a ne nedostatak dobrih ustavnih rešenja. Ako uporedimo ustavna i zakonska rešenja u nekim evropskim zemljama i u Srbiji, ne bi trebalo da bude većih problema. Ostaje pitanje da li se date nadležnosti dosledno primenjuju i da li ih prate na adekvatan način određeni zakoni.

10. Koji su predlozi vaše političke stranke za rešenje tog problema?

– Nažalost, vraćamo se nekoliko koraka unazad. S obzirom na odluke Ustavnog suda Srbije, predstoji intenzivan rad na usaglašavanju Statuta APV, što podrazumeva utvrđivanje nadležnosti i donošenje Zakona o finansiranju APV. Dobro je što u ovom poslu učestvuju svi relevantni politički činioци i što je iskazana zajednička volja da se ove aktivnosti dovedu do kraja na pravi način, dakle, u okvirima postojećeg Ustava. Ako se ovde stvari postave jasno, onda sledi dosledna primena utvrđenog i unapređenje ustavnih rešenja u praksi, što je građanima jedino važno, jer će to osetiti na svojoj koži. Uz nagomilane probleme u državi, pre svega ekonomske (velika nezaposlenost i nizak životni standard građana), ali i političke (stalno prisutno pitanje vanrednih parlamentarnih izbora s jedne strane, i proces evropskih integracija, s druge strane), na ovome se mora predano raditi. Socijalisti su za funkcionalnu autonomiju koja se zasniva na multietičnosti i kulturnim karakteristikama Vojvodine, koja ima instrumente da obezbedi ekonomski razvoj Pokrajine i da značajno poboljša život građana u celoj Srbiji, a ne samo u Vojvodini.

11. Da li vaša politička stranka:

- a) **Podržava i smatra zadovoljavajućim postojeći nivo pokrajinske autonomije? Ako je odgovor pozitivan – objasnite koji su konkretni efekti aktuelnih nadležnosti kad je u pitanju mogućnost ekonomskog i političkog razvoja APV unutar države i u procesu evrointegracija koji uključuje i raznovrsnu međuregionalnu saradnju. Ako je odgovor negativan – objasnite šta je u postojećem okviru sporno i zbog čega.**

- b) Smatra da Vojvodina treba da ima veći stepen autonomije, koji uključuje zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast u domenu pitanja od regionalnog interesa? *Objasnite kakvo bi to rešenje bilo, zašto to smatrate boljim rešenjem i koji bi bili njegovi efekti.***
- c) Predlaže drugačiji oblik i nivo autonomije Vojvodine? *Objasnite konkretno koji je to nivo autonomije i sa kojim nadležnostima pokrajinskih organa vlasti.***
- d) Zagovara ukidanje pokrajinske autonomije? *Objasnite zbog čega smatrate da bi to bilo svrsishodno.***

– Socijalistička partija Srbije smatra opravdanim da Pokrajina ima autonomiju u poslovima iz svoje nadležnosti, saglasno Ustavu Srbije i svom konstitutivnom aktu; svoje izvore prihoda i budžet; pravo da uređuje organizaciju pokrajinskih organa; pravo da učestvuje u izradi prostornog planiranja, kao i ingerencije u oblasti zdravstva, socijalnog staranja, obrazovanja, kulture, razvoja poljoprivrede i sela, službene upotrebe jezika i pisma nacionalnih manjina, zaštite i unapređenja životne sredine, urbanizma. Sudska vlast pripada Republici, jer primena zakona treba da bude jedinstvena. Ni u kom slučaju ne bi trebalo da bude sporno da svi građani Republike Srbije imaju ista prava i obaveze i da Republika garantuje primenu jedinstvenog pravnog poretka. Pokrajina može da saraduje sa odgovarajućim teritorijalnim zajednicama stranih država, uz obavezu poštovanja teritorijalnog integriteta i jedinstva pravnog poretka Republike Srbije, a sklopljeni sporazumi podležu potvrdi Narodne skupštine ili Vlade. Njoj pripada i nadležnost za određivanje duhovnih veza manjinskih kolektiviteta s njihovim matičnim zemljama. Pokrajina, međutim, nije i ne može biti jedini, a pogotovo ne i isključivi nosilac i garant ravnopravnosti manjina. Republika Srbija je glavni garant manjinskih, kao i svih drugih prava i sloboda.

12. Postoji li vojvodanski separatizam?

- a) *Ako smatrate da postoji, navedite koji su njegovi razlozi i motivi, čime se konkretno manifestuje (odluke i aktivnosti pokrajinskih organa) i kakvi su njegovi efekti i posledice (precizno ih navedite).***
- b) *Ako smatrate da ne postoji, objasnite kako takve ocene razumete, te kako vidite to što su one konstanta u političkom vokabularu već duže od dve decenije.***

– Za socijaliste stepen autonomije APV jeste pitanje demokratije i decentralizacije, a ne pitanje autonomaštva. Zalažemo se za jasno razgraničenje ekonomskih argumenata za veći stepen decentralizacije i prenošenje određenih prava i nadležnosti na Pokrajinu, ali smo protiv neopravdanih političkih pritisaka za ustupanje atributa državnosti kako bi se opravdale težnje za federalizacijom Republike Srbije ili zastupala secesija pojedinih delova ili celine teritorije APV od Republike Srbije. Statut autonomije Vojvodine treba da odrazi njene istorijske, geografske, demografske i ekonomsko-socijalne

specifičnosti i potrebe u cilju poboljšanja uslova za optimalni privredni, socijalni i kulturni razvoj celokupne Republike Srbije i svih njenih građana, a ne samo onih koji žive u Vojvodini. Ovo su socijalisti ugradili u svoj Program.

Kako odgovoriti na postavljeno pitanje, kada je već u njemu sugerisano da separatizma malo ima, malo nema? Zaista, ako izuzmemo odluke Ustavnog suda i posao koji sledi da bi se neustavne odredbe Statuta dovele u ustavne okvire, ne može se reći da u radu pokrajinskih organa ima izraženog separatizma. S druge strane, ne treba mnogo mudrosti za konstataciju da se poslednjih decenija, povremeno, manje ili više, programski i deklarativno, ne pojavljuju u političkom govoru i delovanju separatističke težnje. Spremniji smo da to nazovemo autonomaštvom koje, po pravilu, ima dvojaki cilj. Ukoliko su njeni nosioci pripadnici nacionalne manjine, cilj je obezbeđivanje nacionalnog identiteta, širenje posebnih prava sa, u krajnjoj liniji, manje ili više pritaženom i definisanom mišlju za izdvajanje iz sastava države kojoj se pripada. S druge strane, ako su nosioci autonomaških tendencija pripadnici većinskog naroda u državi, motivacija je takođe dvojaka: da se obezbede što veća politička prava i ingerencije dominantnih socijalno-političkih grupa na određenoj teritoriji koje bi joj obezbedile privilegovan položaj u državnoj celini, a zatim neretko i sa daljom premisom o odvajanju i posebnoj državnosti. Ove dve tendencije mogu uspešno saradivati do izvesne tačke i zajednički ostvarenog cilja – do potpunog slabljenja i destrukcije države kojoj se pripada, a onda je verovatan sukob među njima u kome su svi gubitnici. Ovakve težnje, makar i samo u političkom govoru i zarad ubiranja sitnih političkih poena, ispoljavaju se u periodima kada je država pritisnuta različitim socijalno-ekonomskim i drugim teškoćama i problemima. Ovakve političke ideje i aktivnosti nisu ni produktivne, ni pozitivne, ali su neizbežne u jednom multietničkom, multikulturalnom i multikonfesionalnom društvu u uslovima dugotrajne i nedovršene tranzicije, u teškoćama/problemima u socijalnom i ekonomskom položaju društva i građana.

1. Da li je pitanje statusa Vojvodine rešeno Ustavom iz 2006. godine?

– Ne, pitanje političko-ekonomskog subjektiviteta Vojvodine ovim Ustavom nije rešeno. Naprotiv, ono je i dalje otvoreno i ostaje jedino nerešeno pitanje, nakon raspada SFRJ. Od svih 8 konstituenata bivše SFRJ, jedino pitanje Vojvodine ostaje otvoreno.

Status Vojvodine nije rešen ni osamostaljenjem Crne Gore od Srbije, jer je tim potezom i Srbija postala samostalna država. Podsećamo, u Državnu zajednicu Srbija i Crna Gora, Srbija je ušla sa dve autonomne pokrajine: Vojvodinom i Kosovo. Postavlja se pitanje šta je sa Vojvodinom, gde je ona nakon raspada te državne zajednice? Stiče se utisak da je Vojvodina zapravo poništena aktuelnim Ustavom i da se svaki dan radi na njenom konačnom ukidanju. Status Vojvodine nije rešen ni u skladu sa odlukama Mirovne konferencije u Londonu (avgust 1992. godine). Građanima Vojvodine do danas nisu vraćena ustavna prava koja su imali do 1988. godine, kada im je nasilnim pučem, tzv. jogurt revolucijom, oduzeto pravo raspolaganja i upravljanja sopstvenim prihodima, imovinom, prirodnim i radom stvorenim resursima.

2. Koje se konkretne funkcije autonomije ostvaruju postojećim ustavnim rešenjima?

– Jedino izvorno pravo Vojvodine je da utvrđuje svoje simbole: Grb i Zastavu, koji su na većitoj meti napada raznoraznih ekstremističkih grupa, dok država na te iste napade blagonaklono gleda i reaguje. Odlukama Ustavnog suda Srbije, zapravo vidimo domet ustavne autonomije kada je u pitanju Vojvodina. O sramotnoj odredbi „koštanja“ Vojvodine od 7% finansijskih sredstava budžeta Republike Srbije ne vredi trošiti reči, jer predstavlja kolonijalistički odnos države Srbije prema Vojvodini.

3. Koji su učinci Skupštine i Vlade Vojvodine mogući u postojećem ustavnom okviru, u odnosu na građane na koje se njihove odluke (akti) odnose?

– Ovaj ustav je predvideo Vojvodini „autonomiju bez autonomije“. Po ovim ustavnim rešenjima moguće je jedino vešto ili manje vešto simulirati autonomiju, zavisno od podudarnosti političkih garnitura u Pokrajini, odnosno Republici. Vojvođanska administracija nije odmakla od nametnutih ustavnih okvira države Srbije, iako građanke i građani Vojvodine nisu podržali aktuelni Ustav, jer su ga još tada prepoznali kao loš po Vojvodinu. Danas se postavlja pitanje da li su vladajuće stranke u Vojvodini bile svesne te činjenice kada su preuzele odgovornost vlasti u pokrajini. Podsećamo na to da je Skupština Vojvodine u svom prvom mandatu od petooktobarskih promena 2000. godine (2000-2004), imala natpolovičnu većinu u pokrajinskom parlamentu kada su u pitanju vojvođanske stranke, tj. stranke sa centralom u Vojvodini, zaključke izvucite sami...

4. Kako je moguće da načelno postoji politički kompromis o „ekonomskoj autonomiji”, koji je ozvaničen usvajanjem Ustava 2006. godine, i to odredbama o visini pokrajinskog budžeta (sedam posto) u odnosu na republički, a da se u praksi ta ustavna garancija krši?

– „Ekonomska autonomija” je floskula. Ona ne postoji bez mogućnosti da Pokrajina ima funkcije zakonodavnih, sudskih i izvršnih nadležnosti, prava na imovinu, izvorne prihode, prava raspolaganja prirodnim i radom stvorenim resursima. To je takođe jedno od simuliranja autonomije Vojvodine i predstavlja brutalnu pljačku svih građanki i građana Vojvodine.

Ne postoji politička volja u Beogradu da se Vojvodini bilo šta preda u ruke, što se tiče ekonomije i finansija, štaviše, radi se na sužavanju i njihovom prenošenju u centralnu kasu. Treba imati u vidu da je od donošenja Ustava u političkoj praksi svih vlada bila „politika ravnomernog razvoja Srbije”. Ta politika je išla nauštrb Vojvodine kao najrazvijenije regije, i danas se Vojvodina, po prvi put u svojoj istoriji odnosa sa Srbijom, po mnogim ekonomskim pokazateljima nalazi u podređenom položaju.

5. Može li se govoriti o autonomiji pokrajine ako ta teritorijalna jedinica nema izvorne prihode, niti zakonski regulisano finansiranje, već se njen „budžet” formira političkim nagodbama, dok više od dve trećine ovih sredstava čine transferi kojima pokrajina ne raspolaže jer se njima finansiraju nadležnosti republike – plate u prosveti i kulturi?

– Naravno da ne može! Autonomija Vojvodine postoji samo na papiru. Ako je autonomija Kosova i Metohije, po Ustavu, definisana kao „suštinska“, postavlja se pitanje kakva je onda autonomija Vojvodine? Budžet Vojvodine se formira u republičkom parlamentu i zavisi od „volje” stranaka ili pojedinaca koje u datom momentu čine vlast, a u pokrajinskom parlamentu se samo raspoređuje. To nema veze sa izvornim autonomnim pravima i predstavlja relativnu i zavisnu kategoriju.

6. Šta je razlog što zakon o finansiranju Vojvodine nije donet od 2008. do 2014. godine?

– Ne postoji politička volja! Vojvodina se posmatra kao „budžetski trošak od 7%”, dok istovremeno puni taj isti budžet sa više od 40% finansijskih sredstava. Zakon o finansiranju bi po svojoj formi, morao predvideti i izvorna sredstva finansiranja Vojvodine, a to nikako nije prihvatljivo za centralnu administraciju države Srbije, koja god vladajuća garnitura da je tvori.

7. Da li politička tumačenja okvira autonomije upućuju na to da su postojeća ustavna rešenja nedorečena i da bi ih trebalo preciznije definisati?

– Ovaj Ustav je loš i nepopravljiv! Pisan je sa namerom da centralizuje državu Srbiju i poništi sve što na tom putu stoji. On je generator svih političkih i ekonomskih kriza u zemlji i kao takav je u suprotnosti sa stvarnim životom jedne države i njenih

građana. Kontradiktoran je u pojedinim odredbama i narušava mnoga ljudska prava i slobode. Treba doneti nov Ustav na ustavotvornoj skupštini formiranoj za tu priliku. Ustavotvornu skupštinu ne treba da čine samo političke stranke i njihovi lideri, nego i organizacije civilnog društva, struka i svi oni koji mogu doprineti donošenju modernog i pravednog Ustava za sve građane države Srbije. Pitanje Ustava je pre svega pitanje građana, a ne političkih stranaka i njihovih lidera kao što je to bio slučaj sa aktuelnim Ustavom.

8. U kojoj meri je postojeći ustavni okvir u skladu sa evropskim rešenjima o ustrojstvu regionalnih nivoa vlasti?

– On ne postoji, pa kao takav, neuporediv je sa modernim ustavima zemalja članica EU! To je srbijanski izum do kojeg se došlo političkom pogodbom i mešetarenjem, i nivo pokrajinske vlasti se sveo na poštovanje ustavne odredbe od 7% finansijskih sredstava budžeta Republike Srbije, oko čega se vodi glavna polemika i opstanak pokrajinske administracije.

9. Može li se pitanje pokrajinske autonomije, zbog problema u njenom funkcionisanju, postaviti kao sporno u nastavku evropskih integracija, a s obzirom da se ono decidno navodi i u svim dosadašnjim izveštajima Evropske komisije o napretku Srbije?

– Da! Treba i mora. Vojvodini nisu vraćena ustavna prava u skladu sa zaključcima Londonske mirovne konferencije. Vojvođanska autonomija se simulira. Ona nije Ustavom definisana. Svaki republički Zakon ja stariji od vojvođanskog osnovnog i najvišeg pravnog akta – Statuta AP Vojvodine, koji je osporen od strane Ustavnog suda Srbije. Statut APV je u suštini podzakonski akt. Prilikom otvaranja poglavlja za pristup EU, neminovno će se otvoriti i pitanje Vojvodine. Od energetike (pitanje NIS-a, vlasništva nad termalnim vodama i drugim prirodnim resursima), preko zemljišne politike i nasilno oduzete imovine, do stečenih ljudskih i manjinskih prava...

10. Koji su predlozi vaše političke stranke za rešenje tog problema?

- Drugačija teritorijalna organizacija države;
- Federalizacija Srbije;
- Dogovor Vojvodine i Srbije kao dva istorijska, utemeljena entiteta;
- Donošenje novog Ustava Srbije po kojem bi Vojvodina bila definisana kao Republika u zajedničkoj državi sa Srbijom;
- Pravo Vojvodine na sopstveni konstitutivni akt (Ustav) i time stvaranje preduslova za autonomno uređenje i razvoj na sopstvenoj teritoriji, a u skladu sa saveznim Ustavom države Srbije.

Srbiji je neophodna drugačija teritorijalna organizacija države. Federalizovati Srbiju, a Vojvodina da bude jedna od federalnih jedinica sa statusom Republike. Ustavom definisati prava Vojvodine na zakonodavne, sudske i izvršne nadležnosti, pravo raspolaganja imovinom, prirodnim i radom stvorenim resursima, pravo na izvorne prihode,

pravo na Glavni grad Republike Vojvodina, pravo na Ustavni sud, pravo na Vojvođansku akademiju nauka i umetnosti...

U zajedničkoj složenoj državi Vojvodine i Srbije – Saveznoj republici Srbiji definisati:

- Država svih građanki i građana;
- Sekularno društvo i laička država;
- Parlamentarna demokratija, predsednika države bira skupština;
- Skupština sa dva veća – većem građana i većem federalnih jedinica...

11. Da li vaša politička stranka:

- a) **Podržava i smatra zadovoljavajućim postojeći nivo pokrajinske autonomije? Ako je odgovor pozitivan – objasnite koji su konkretni efekti aktuelnih nadležnosti kad je u pitanju mogućnost ekonomskog i političkog razvoja APV unutar države i u procesu evrointegracija koji uključuje i raznovrsnu međuregionalnu saradnju. Ako je odgovor negativan – objasnite šta je u postojećem okviru sporno i zbog čega.**
- b) **Smatra da Vojvodina treba da ima veći stepen autonomije, koji uključuje zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast u domenu pitanja od regionalnog interesa? Objasnite kakvo bi to rešenje bilo, zašto to smatrate boljim rešenjem i koji bi bili njegovi efekti.**
- c) **Predlaže drugačiji oblik i nivo autonomije Vojvodine? Objasnite konkretno koji je to nivo autonomije i sa kojim nadležnostima pokrajinskih organa vlasti.**
- d) **Zagovara ukidanje pokrajinske autonomije? Objasnite zbog čega smatrate da bi to bilo svrishodno.**

– Postojeći položaj Vojvodine je ponižavajući i dovodi je u stanje srbijanske gubernije, odnosno svojevrsan kolonijalni status. Neophodno je državu Srbiju potpuno drugačije urediti, Umesto unitarne i visokocentralizovane države, neophodne su korenite promene, sa drugačijom teritorijalnom organizacijom. Federalizacija je lek za opustošenu i osiromašenu Vojvodinu, ali koristan i za druge delove Srbije i državu u celini. Poučeni iskustvom da su federalizovane ili regionalizovane države najbogatije sa visokim stepenom demokratije, smatramo da je važno sprovesti suštinske ustavne promene.

Vojvodina nije nastala na današnjoj teritoriji Srbije, što je bitno razlikuje od ostalih regija. Zbog toga se zalažemo za REPUBLIKU VOJVODINU sa statusom FEDERALNE JEDINICE u zajedničkoj, složenoj državi SRBIJI! Vojvodina republika bi u takvom statusu imala na raspolaganju sve attribute zakonodavne, sudske i izvršne vlasti, prava na raspolaganje imovinom, prirodnim i radom stvorenim resursima, kao i finansijsku nezavisnost u skladu sa potrebama buduće savezne države.

12. Postoji li vojvodanski separatizam?

- a) *Ako smatrate da postoji, navedite koji su njegovi razlozi i motivi, čime se konkretno manifestuje (odluke i aktivnosti pokrajinskih organa) i kakvi su njegovi efekti i posledice (precizno ih navedite).*
- b) *Ako smatrate da ne postoji, objasnite kako takve ocene razumete, te kako vidite to što su one konstanta u političkom vokabularu već duže od dve decenije.*

– Ne postoji i nije utemeljen u politici vojvodjanskih stranaka i drugih organizacija! Kada god se spomenu prava Vojvodine i Vojvođana, iz beogradskih krugova krenu neosnovane optužbe tog tipa, a sve u cilju zadržavanja postojećeg stanja. Jedino je tačno da postoji jasan zahtev za drugačije uređenom državom Srbijom. To su potpuno dva različita ugla gledanja. Taj zahtev za drugačije uređenom državom podrazumeva i čiste račune Vojvodine sa Srbijom!

Postoji politička matrica koja je ukorenjena u glavama i politici stranaka koje se Vojvodine sete jedino pred izbore, a to je: “Jedna država, jedan narod, jedan bog, jedna crkva, jedan vođa...” Savremeni tokovi, a posebno Evropa jeste EVROPA REGIJA, a ne NARODA. Postoji strah od drugačijeg, pa se izmišljaju neprijatelji. Da sa Srbijom, ne pod Srbijom!

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

329 (497.11)

342.24 (497.113)

СЕРЕНЧЕШ, Жужана

Od prave mere do simuliranja : političke stranke o
ustavno-pravnom položaju Vojvodine : analiza Nezavisnog
društva novinara Vojvodine i stavovi političkih stranaka o
ustavno-pravnom položaju AP Vojvodine / Žužana Serenčeš,
Branka Dragović Savić. - Novi Sad : Nezavisno društvo
novinara Vojvodine, 2014 (Novi Sad : Stojkov). - 68 str. ;
24 cm

Tiraž 300.

ISBN 978-86-88303-08-8

1. Драговић-Савић, Бранка [аутор]

а) Политичке партије - Србија б) Војводина -

Уставно правни положај

COBISS.SR-ID 283990535